

ERICA

7de JAARGANG N° 1/1979.

Oriemaandelijke uitgave van de werkgroep Limburgse Natuurgidsen.
aangesloten bij NAL: Natuurbeschermingsactie Limburg.

ZETEL: Natuurwetenschappelijk Museum, Bokrijk.

REDAKTIE: alle Limburgse Natuurgidsen.

Contactadres: Jef Leijssen, Bemvaertstraat, 36, 3583 Overpelt.
Tel: 011/64.36.16.

VOORZITTER: Roger Schoebben, Dorpsstraat, 62, 2745 Eigenbilzen.

VERANTWOORDELIJKHEID: elke auteur is verantwoordelijk voor wat
hij schrijft of tekent.

SECRETARIAAT: Tel: 011/73.52.79.

PENNINGMEESTERES: nummer: 235-0010248-75.

INLICHTINGEN over het wandelprogramma;

AFSPRAKEN voor de vormingsactiviteiten;

AANVRAGEN voor vrije wandelingen;

AFSPRAKEN voor het plaatsen van de tentoonstellingspanelen;

Cécile Ulenaers, Steenweg Linde, 24, 3570 Linde-Peer.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit deze uitgave,
is alleen toegestaan ten dienste van de natuurbescherming en pas
na contact met de respectievelijke auteurs.

Meningen, stellingen en uitspraken, afgedrukt in deze uitgave,
strijdig met de doelstellingen van de vereniging, worden na be-
raad door de redactie van commentaar voorzien. Recht op antwoord
is gewaarborgd.

VORMINGSACTIVITEITEN VOOR GIDSEN

We trekken er Uw gans speciale aandacht op, dat de vormingsactiviteiten alleen worden ingericht voor de Limburgse Natuurgidsen en hun familie. De klemtoon van deze uitstappen ligt uiteraard op het element vorming, iets bijleren, kennis aanscherpen, ervaringen uitwisselen, inlichtingen doorgeven.

8 APRIL 1979, PALMZONDAG.

LUISTERTOCHT met Jaak Faassen en Jaak Peeters.

Men zegt wel eens, elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. We staan soms in geslagen bewondering voor het geweld en de hevigheid, de schoonheid en de tederheid van de geluiden die onze gevederde vrienden produceren. We vergeten wel eens, dat dit eigenlijk niet meer is dan een keiharde struggle for live. Geluiden zijn uitingen van de meest primaire levensfuncties. We denken aan territoriumafbakening of aan partnerkeuze. Het is dus heel wat anders als romantiek. Maar het is de moeite waard, te horen hoe die kleine verderballetjes zich weren voor een plaatsje onder de zon. Ze doen het zo goed en doordacht als wij.

WAAR??? STRAMROOIERBROEK- STAATSBOS.

verzameling: 7.00 uur, Nieuw Gemeentehuis op de Wal te Bree.
meebrengen: goed weer, goed humeur, gidsen en kijker.

ZATERDAG, 28 APRIL 1979.

VOGELGELUIDENTOCHT met Rik Libot, René Martens en Willy Peumans.

We doen het nog eens over, maar wel een beetje vroeger. Muisstil zullen we stappen door de ochtenddauw die parelt aan de jonge planten. Ademloos zullen we luisteren naar de vogelen des hemels. Zij maaien niet en zaaien niet en hoeven zich toch geen zorgen te maken. Wat een les voor ons allen.

WAAR??? BOKRIJK IN HET PARK ROND HET KASTEEL.

verzameling: 6.00 uur op de parking aan het kasteel.
meebrengen: stille aandacht, luisterbereidheid, goed humeur, gidsen en kijker.

ZONDAG, 6 MEI 1979.

HYDROBIOLOGISCHE UITSTAP met Juffrouw Neven.

Hoe rijk het leven is van een doodgewone, alledaagse, doordeweekse vijver? Dat leren we door met een schepnet over de bodem van een vijver te scheppen, waarbij de micro-vertebraten (ongewervelde diertjes) worden verzameld, die nog juist met het blote oog zicht-

baar zijn.

In het labo wordt het waterstaal dan verder onderzocht, waarbij de diertjes worden gedetermineerd en geteld. De hoeveelheid en het soorten-aantal bepalen de ecologische rijkdom van de vijver.

WAAR??? HET WIEK TE BOKRIJK.

verzameling: 14.00 uur aan het Centrum voor Bosbiologisch
Onderzoek te Bokrijk.

meebrengen: laarzen, gidsen, aandacht, scherpe ogen.

ZONDAG, 20 MEI 1979.

CONTACTDAG MET DE NEDERLANDSE NATUURGIDSEN TE BORGLOON.

Dit jaar spelen we weer gastheer. Wie zich Munstergeleen herinnert weet wat we schuldig zijn. We zijn daar onthaald als prinses. Daarom gaan wij ze ook weer eens extra verwennen en zelf kan d'er ook van meegenieten. Algemene leiding: Marcel Verbeeck.

PROGRAMMA:

9.30 uur: Vechmaal aan de kerk.

-samenkomst met en ontvangst van onze Nederlandse vrienden.

-wandeling rond Vechmaal:

-Holle wegen: typisch voor een golvend landschap zijn zij een gevolg van de uitwretende werking veroorzaakt door regenval, klimaatwisselingen en betreding. Allerlei overgangen geven verschillende micro-verschijnselen te zien met een bijhorende begroeiing. Meer dan de moeite waard en vooral bedreigd door ruilverkavelingen.

-Bezoek aan de mergelgrot Patrijzenkuil.

-Rondgang door een landschap vol kleurige boeketten van bloeiende fruitbomen langs enkele merkwaardige monumentale Haspengouwse boerderijen.

12.00 uur: bij de hoogste stand van de zon delen we ons middageten in open lucht of in een rustig plaatselijk eethuis naargelang de weersomstandigheden.

13.30 uur: Borgloon.

-samenkomst op de historische markt te Borgloon, centrum van de fruitstreek in het heuvelachtig Haspengouw; voormalige hoofdplaats van het Graafschap Loon.

-Bespreking ter plaatse van de geschiedenis, het ontstaan en de architectuur in functie van het landschap, de fauna en de flora.

-Bezoek aan het beschermd klooster van Koolen, Mariënlof genaamd. Tot in 1822 eigendom van de kruisheren is het sedertdien een abdij van de Cisterciënserinnen. De zusters leven van de landbouw. Nog maar eens een voorbeeld van rustige eenvoud en soberheid in een wereld van razende haast en nijdig nooit genoeg.

17.00 uur: kans voor een gezellig naproeven van de dagroom bij een heerlijke tas geurende koffie en een lekker stuk Haspengouwse vla, door de Zusters zelf gebakken en geserveerd volgens de aloude geplogenheden van het gastvrije klooster van Koolen.

NATUUR EN LANDBOUW · **UITGEMERGELD?**

In september krijgt Limburg de eer om in samenwerking tussen NAL en Leefmilieu Riemst de Nationale dag van de Natuurbescherming te organiseren. Dat gebeurt te CAESERT. Dat moet de grootste betoging worden, die ooit werd gezien voor iets wat groen is. Waardig maar verbeteren, natuurbeschermers en landbouwers hand in hand, natuurminnaars tegen kapitaal. Deze keer MOET de overheid ons horen en ZAL ze naar ons luisteren.

Daar zullen een massa mensen zijn en die moeten allen begeleid worden. De waarde van Caestert moet worden getoond in al zijn facetten. In functie daarvan gaan wij ons op een speciale manier voorbereiden en enkele specifieke activiteiten inrichten om ons vertrouwd te maken met het bijzondere karakter van de streek. Volg ze aandachtig. We vragen met zeer grote aandrang Uw volle medewerking. Laat je niet kennen. Vul de aangehechte strook in en stuur ze naar het secretariaat, zodat we reeds van nu af weten op wie we kunnen rekenen.

-----WIE CAESTERT AFGRAAFT, VERDIENT DE HEL-----

Het plateau Caestert, ligt in de uiterste Zuid-Oosthoek van de provincie Limburg, op het grondgebied van de gemeente Kanne. Het gebied ziet eruit als een onregelmatige driehoek. De rotsige flank met zijn steile boshelling aan de oostzijde, tekent zich sterk af tegen het lager gelegen Maasdal. De kunstmatige flank van de Zuid-Westelijke zijde wordt gevormd door het Albertkanaal dat het plateau van Eben-Emaal doorboort. Noord-Westelijk daalt de bodem af naar het Jekerdal. De Noordzijde wordt gevormd door de Nederlandse grens met de voorziene watervlakte van het ENCI-stort.

Het plateau, grotendeels gevormd door de prehistorische Maas, ligt 118 m boven de zeespiegel en is 150 ha groot. Van gelijk welke hoek uit bekeken maakt het landschap een haast grootse indruk. De zeven landschapelementen worden gevormd door akkers, weiden, stru-welen, verwilderd bos, rotswanden, geologische orgelpijpen, groeven, grotten met wandtekeningen, een hoeve en een kasteel in een park. Prachtige vergezichten zijn er in alle richtingen te bewonderen. Een voorhistorische vesting, nadien door de Romeinen aangepast tot een legerkamp van 20 ha, maakt het voorwerp uit van een studie die heden nog voortduurt.

De variatie van de bodemgesteldheid en de verscheidenheid van biotopen biedt een huisvesting aan 29 diersoorten. Door de grote rust vormen onderaardse gangen en krotten een belangrijk winterkwartier, zomerverblijfplaats, jachtgebieden kraamkamer van 11 vleermuissoorten. Hoe belangrijk het terrein is bewijst het verblijf van meer dan 300 vogelsoorten met als climax: het jarenlange verblijf van de slechtvalk.

De Sint Pietersberg waarvan Caestert deel uitmaakt, gaat door voor het rijkste Belgisch insectengebied. Het is tevens een waardevolle moluskenvindplaats. De unieke krijtlaag is een rijke bron voor de fossielenstudie geschat op een 500-tal soorten.

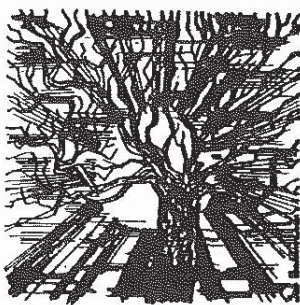
De belangrijkheid van het terrein vindt zijn weerslag in de verschijning van niet te tellen studies over alle disciplines, gemaakt door de meest verschillende specialisten en dat reeds van in de 18de eeuw. Sedert 1938 werden stappen ondernomen tot bescherming en classering. Sedert 1953 is C.B.R. eigenares van Caestert. Deze cementindustrie voorziet een ontginning van 250 ha. Hieronder zijn 50 ha zeer waardevol natuurgebied en 200 ha niet minder waardevolle landbouwgrond. Hierdoor worden 100 landbouwbedrijven onrendabel op financieel en economisch vlak tengevolge van een gemiddeld verlies van 4,6 Ha grond per bedrijf. En dit door onteigening.

STANDPUNTEN INGENOMEN DOOR NAL: Natuurbeschermingsactie Limburg.

Het Limburgs en Luiks gedeelte zijn in elke discipline onscheidbaar. De door CBR voorgestelde ontginning veroorzaakt de totale vernietiging Het oorspronkelijk landschap, werk van eeuwen gestadige ontwikkeling kan ecologisch noch agrarisch hersteld worden, tenzij in een banaal en kunstmatig landschap.

Bestemmingen voorzien o/h Gewestplan mogen niet prijs gegeven worden. Het gebied mag niet opgeofferd worden aan economische doeleinden. Solidariteit tussen de ecologische en de agrarische sector is van het grootste belang. Samenwerking meer dan gewenst. In naam van NAL mogen alleen accoorden afgesloten worden door NAL.

Tot daar een samenvatting van de dossiers aangevoerd voor het bekomen van de classering die dankzij de bemoeiingen van NAL kon worden bekomen. Maar iedereen weet hoe daarmee in België wordt omgesprongen. Daarom is het nodig dat wij onze tanden laten zien; zonder voorlopig te bijten. Wij laten echter niet meer met ons sollen. Om deze waarden te verdedigen, gaan wij ons dan ook ten volle inzetten en meedoen aan de vormingsactiviteiten die voor een goede begeleiding worden ingericht onder de leiding van grote kenners.

hier afscheuren en insturen naar: Secretariaat van de gidsen, Steenweg Linde, 24, 3570 LINDE PEER.

Ik wil mij ter beschikking stellen als natuurgids op de Nationale Natuurbeschermingsdag, die doorgaat te Caestert op Zondag **30.** september 1979.

adres:

telefoon.

14.

ZATERDAG, 26 MEI 1979.

LANDSCHAPSEXCURTIE NAAR DE ST. PIETERSBERG met Robert Berten.

Voorverzamen: we gaan met eigen wagen en liefst een volle.

~~7.30 uur KANAALKOM HASSELT.~~

7.30 uur MARKT GENK

7.45 uur MARKT BILZEN.

Samenkomst: om 8.30 uur aan de brug over het Kanaal te Kanne.

Wegwijzer: we volgen de weg Hasselt-Bilzen-Riemst.

Te Riemst: richting Visé volgen tot Zichen-Zussen-Bolder.

den richting Kanne nemen,

na Lahaye (1/2 KM) tot aan de brug over het Albertkanaal.

Programma: Naast de algemene krijtvegetatie zal aandacht worden besteed aan het blauwgrasland, de holle wegen en de mergelgrotten. De ladschappen alleen al zijn de moeite waard.

Einde: 12.00 uur.

ZATERDAG, 9 JUNI 1979.

VROEGBLOEIERS EN ZINKFLORA IN DE VOERSTREEK met Rik Palmans.

Voorverzamen: we gaan met eigen vervoer, en liefst vol.

8.00 uur HASSELT KANAALKOM.

8.00 uur GENK MARKT.

8.15 uur BILZEN MARKT.

Samenkomst: 9.00 uur aan de grenspost Withuis te Moelingen.

Wegwijzer: We richten ons naar de E9, Maastricht-Luik.

Afrit Eysden nemen, via Mariadorp rijden;

Tot aan de douane. Samen 3 KM vanaf de afrit E9.

Programma: we gaan een hele dag op stap en 't zal de moeite zijn.

voormiddag: wandeling door die mooie Voerstreek.

middag: pic-nic ten velde.

namiddag: zinkflora.

einde: 17.00 uur.

ZATERDAG, 23 JUNI 1979.

GEOMORFOLOGISCHE EN BOTANISCHE UITSTAP NAAR CAESTERT

Voorverzamen: we gaan weer met eigen vervoer, en 't moet vol zijn

8.00 uur HASSELT KANAALKOM.

8.00 uur GENK MARKT.

8.15 uur BILZEN MARKT.

Samenkomst: 9.00 uur aan de grenspost van Veldwezelt.

Wegwijzer: We vogen de weg Hasselt-Bilzen- Maastricht.

aan het kruispunt van deze weg met Lanaken-Vroenhoven (lichten) rijden we rechtdoor.

Na één kilometer: grenspost: juist over de brug o/h Albertkan.

Programma: we maken er een reuze dagje van.

voormiddag: Bezoek aan het Natuurwetenschappelijk Museum te Maastricht, waar een plaatselijk onderlegde gids ons zal inwijden in de geheimen van de krijtstreek. De gelaagdheid en de fossielenwereld hoort erbij. Dit zal gebeuren

aan de hand van de fijnste snufjes: woord, beeld en maquette.

middag: eiegen pic-nic te velde, wie weet een mooie plaats???

namiddag: Om 13.00 uur verzameling aan de kerk in het centrum van Kanne voor een wandeling naar Caestert: zie inleiding.

Coördinatie: Leo Corstjens, Roger Meynen, Cécile Ulenaers,
Roger Schoebben.

Presentatie: Jef Leijssen. Inlichtingen: Cécile Ulenaers.

EN NOG CAESTERT..... we gaan daar wonen.

Uiteraard volstaat het aantal natuurgidsen niet voor de begeleiding van al die mensen die zullen deelnemen aan de Nationale Natuurbeschermingsdag van 30 september 1979. Daarom is het ook de grootste betoging die in België ooit zal zijn te zien geweest.

Om daaraan tegemoet te komen richt Leefmilieu Riemst speciale verkenningstochten in voor de leden van alle Natuurverenigingen van Limburg. We denken aan Wielewalers, enz.....

Vooraf aan mensen die geen natuurgids zijn, alhoewel de natuurgidsen ook mogen meegaan natuurlijk. Hoe meer zielen hoe meer vreugde. En de 30 september kan ze niet op. Dat zal me wat worden. De natuurbeschermers en de boeren, hand in hand, te horen in heel het land.

ZONDAG, 25 MAART 1979.

BEZOEK AAN HET NATUURHISTORISCH MUSEUM TE MAASTRICHT.

Samenkomst: 13.00 uur

op het plein voor het gemeentehuis te Riemst.

hoe geraken: zie op vorige bladzijde.

14.00 uur aan het museum zelf. Bosquetplein, 7,

wat te zien? zie vorige bladzijde. Maastricht.

De nadruk ligt op het theoretisch gedeelte.

ZONDAG, 6 MEI 1979.

ZONDAG, 17 JUNI 1979.

ZONDAG, 16 SEPTEMBER 1979.

VERKENNINGSWANDELINGEN NAAR CAESTERT met die van Leefmilieu Riemst.

Samenkomst: 10.00 uur

op het plein voor het gemeentehuis te Riemst.

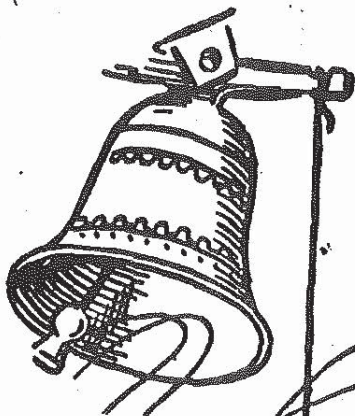
hoe geraken: zie vorige bladzijde.

wat te zien: zie inleiding. Meer dan je dacht.

De nadruk ligt hier op het praktisch gedeelte.

ZORG DAT JE D'ER BIJ BENT. ZORG DAT JE D'ER BIJ BENT. ZORG DAT JE...

1979

OPGELET.....BRAND

We vragen aan alle natuurgidsen, de mensen tijdens de voorjaarswandelingen te wijzen op het grote brandgevaar. In tegenstelling met wat nogal eens wordt gedacht, ontstaat niet het grootste aantal branden tijdens de zomerperiode, maar wel in de lente. Voor meer informatie hierover, lees het artikel van Lambert Hubrechts in het lentenummer van 1978.

Oorzaak zijn de hevige Oostenwinden, die de nog niet volledig vergane strooisellagen uitdrogen en heel erg vatbaar maken voor vuur. Dubbel opgelet dus met roken. Help het bosbestand bewaren, wie ook de eigenaar is.

Waters en Bossen is er U dankbaar om.

VAST WANDELPROGRAMMA

GELEID IN ALLE SEIZOENEN DOOR WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN.

EERSTE ZONDAG VAN DE MAAND.

Van januari tot december gidsen A.Mertens, E.Wellens en J.Theuws:
VLOEIWEIDEN LOMMEL-KOLONIE: 14.00 uur Koloniestraat Christelhoeve.
Wateringen, populierenaanplantingen/ Laarzen Geen honden.

Van april tot en met september gidsen Natuurbeschermers Opglabbeek:
VALLEI VAN DE BOSBEK: 14.00 uur Slagmolen OPGLABBEK.
Beekdal, meanders, beemden, bos, houtwallen, elzenbroeken/Laarzen.

TWEEDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Van april tot en met september gidst Mevrouw A. Van de Zande in:
DE BEK te NEEROETEREN: 14.00 uur, Parking Eilandje Neeroeteren.
Gemengd gebied/ Laarzen gewenst.

DERDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Van maart tot en met oktober gidst Werkgroep Bree-Kinrooi in het
ITTERDAL OPITTER: 14.00 uur, Kasteel Opitter, Parking Breeërkiezel.
Kasteelpark, beekdal, hellend terrein, akkers/ Laarzen gewenst.

Van januari tot/ met november gidst Werkgroep Ecologie Tessenderlo:
WANDELINGEN IN TESSENDERLO EN OMGEVING: vertrek volgens opgave.
Verschillende soorten gebieden/ Laarzen gewenst- zie gans program

VIERDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Van januari tot en met november gidst Milieugroep Bero Beringen:
WANDELINGEN IN BERINGEN EN OMGEVING: vertrek volgens opgave.
Verschillende soorten gebieden/ Laarzen gewenst- zie gans programma.

Het wandelprogramma werd samengesteld door het secretariaat van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen en kan U aangeboden worden dankzij de samenwerking tussen de gidsen en allerlei Limburgse groepen, die zich plaatselijk voor natuurbehoud inzetten.

Deze wandelingen worden gratis aangeboden aan mensen van alle leeftijden, belangstelling en gezindheid. Aan het einde wordt een sticker aangeboden zodat iedereen de kans krijgt onze werking te steunen. Vooral de kinderen zijn hartelijk welkom. De wandelingen hebben een gemiddelde lengte van 5 KM en duren van 2 tot 3 uur. Laarzen en stevig schoeisel zijn gewenst volgens opgave. Gidsboeken, kijker en loupe zijn vaak nuttig. Welk weer het ook is, de gidsen zijn er altijd om U te verwelkomen.

Wij dringen er alleen sterk op aan: LAAT A.U.B. DE PLANTEN STAAN. Doe zoals de Oosterlingen: pluk ze niet maar buig U heel diep en bezie ze vol eerbied, want ook dit is leven dat alle respect verdient. Wijs er de kinderen op. We zijn er U zeer dankbaar voor.

WANDELINGEN ZIJN DE FILTERS DER GEDACHTEN. Chinees spreekwoord.

INLICHTINGEN: C. ULENAERS, STEENWEG LINDE, 24, 3570 LINDE-PEER.
TELEFOON: 011.73.52.79. LIEFST NA 18.00 UUR.

IN DE KRANS DER SEIZOENEN

LENTELIED.

IK BEN NIET MEER ALLEEN.

Ik ben niet meer alleen

Een vreemde siddering vaart door mij heen
als ik de dingen aanraak die gij hebt bemind.

Ik dool geluidloos in de morgenwind
door dit welluidend land,
door bossen en door dalen,
de koele lovers langs
waarin de nachtegale
de dieren dromen doen
van hun betoverd lied.

Ik ben niet meer alleen
in dit van droom
en eeuwigheid doorstraald gebied
waar dood en leven
naast elkander schrijden.

Waarom,
loopt gij nu zwijgend aan mijn zijde?

PIETER GEERT BUCKINX.

STANDPUNT STANDPUNT STANDPUNT STANDPUNT

PLEIDOOI VOOR MEER EENHEID IN DE NATUURBESCHERMING.

Op 2 december 1978, de dag dat veel natuurgidsen in Limburg werden gediplomeerd, ging te Mechelen onder impuls van de BBL; de derde ontmoetingsdag door van de Natuuractiegroepen van Vlaanderen.

Uit het geheel der uiteenzettingen viel vooral op, dat er in het Vlaamse land ernstig werk wordt gemaakt op het vlak van de Natuurbescherming. Denken we aan het Groencomitee D'setelbergen, de vzw Durme, zonder onze eigen Limburgse actiegroepen te vergeten.

Niet alleen de werking kwam tot uiting, maar ook de algemeen bevestigde getuigenis, dat in Vlaanderen de politieke wil totaal ontbreekt om aan natuur- en milieubescherming te doen. Met andere woorden: de natuur- en milieubescherming is er tot nu toe nog steeds niet in geslaagd een greep te krijgen op het politieke beleid ter zake.

De gevolgen zijn dan ook duidelijk: een totale degeneratie van het leefmilieu, onleefbare steden, gelidtekende dorpen, een aangetast platteland, 300.000 werklozen, evenveel gefrusteerden, een toekomstloze jeugd, afgetakelde natuurgebieden, uitgeholde gewestplannen, enz...Kortom, we staan nog nergens.

Dit is niet alleen geldig voor Vlaanderen, maar helaas ook voor Limburg. De oorzaak hoeft niet ver te worden gezocht, de diagnose is eenvoudig: er is een gebrek aan politiek-maatschappelijke interesse enerzijds en een gemis aan zowel geestelijke als organisatorische eenheid anderzijds.

Er is eerst en vooral het grote gebrek aan politiek-maatschappelijke interesse in zijn meest universele vorm. Politiek interesseert de natuurbeschermers nauwelijks of niet, tenzij er persoonlijke belangen mee gemoeid zijn. Het gevolg is dat de politieke roergangers zich steeds minder bedreigd voelen en onverstoord verder knoeien. En dat ten koste van de menselijke samenleving en het individu enerzijds, tot meerdere eer en financiële glorie van de partij en haar steunpilaren anderzijds.

Men is er in deze hoogontwikkelde maatschappij in geslaagd, de basis totaal onmondig te maken, door haar elk zelfstandig denken en inzicht te ontnemen. Via spitsvondig opgezette publicitaire systemen en volksmisleidende slogans heeft men het klaar gespeeld, in plaats van het individu te leren denken, het te laten reageren in functie van de principes en in de geest van de politieke reclame.

Daarbij komt nog de politieke verzuiling, die als een sluipend gif doordringt tot in de verste hoeken van de kleinste samenleving en organisatie en die elke spontane behoefte aan culturele ontplooiing beknot zoniet onmogelijk maakt, tenzij er de zegen van de goddelijke partij op rust natuurlijk.

De uitslagen van de laatste verkiezingen zijn nog maar pas verteed en zonder hiervan een politiek betoog te willen maken, moeten mij toch enkele bedenkingen van het hart.

Het bedroeft mij vast te stellen, dat politiciërs als D'Hoore, die enkele maanden geleden de Limburgse groene toekomst verkocht en verwanselde (A24) voor een ministerportefeuille, er niettemin in slaagde nog 7000 voorkeurstemmen meer te halen. Dat stemt tot nadenken. Het is de duurzame plicht van eenieder die begaan is met het leefmilieu, zich de vraag te stellen, in hoever wij daar ieder voor zich persoonlijk medeverantwoordelijk voor zijn. Vooral door onze passieve houding en ons niet geïnteresseerd zijn voor politiek en haar gevolgen.

Het is onze plicht aandacht te hebben voor de gedragingen en beslissingen van hen die verantwoordelijk zijn voor ons aller leefmilieu. Meer nog: ik ben er van overtuigd dat wij de plicht hebben te ageren tegen milieuvijandige politici. Niet alleen in de tijd rond de verkiezingen, maar elke dag, op elke plaats, tegenover gelijk wie die als milieuverknoeier optreedt. Laat dat goed tot ons doordringen.

Het is de hoogste tijd, dat het kleed van koorknaap wordt afgelegd en dat we de maliënkolder omgorden. Ook Jeanne D'Arc droeg de maliënkolder. Ze werd er voor verguisd, want zo diende ze de belangen van de hoge heren niet. Ze deed echter haar plicht tot haar laatste snik. Laat ons dat in onze tamheid een voorbeeld zijn. Slechts indien wij bewust naar voren treden, scheppen wij het noodzakelijk klimaat voor een milieugericht beleid. Pas dan kan men overgaan tot het realiseren van een tweede belangrijke opdracht: het bewerkstelligen van een geestelijke en organisatorische eenheid binnen de natuurverenigingen.

Beide waarden, politiek-maatschappelijke interesse en eenheid dienen vervuld om een werkelijke greep te krijgen op het beleid ter zake. Greep krijgen betekent: de middelen in de hand hebben om bij te dragen tot het opbouwen van een maatschappij op mensenmaat. Het betekent: bewerkstelligen van een ecologisch gericht beleid in zijn breedste betekenis.

Wanneer wij het hebben over eenheid, denken wij gewoonlijk aan een organisatorische eenheid. Nochtans betekent het woord veel meer. Streven naar eenheid betekent oog hebben voor de tweeledige vorm waaruit zij bestaat. Ook in de natuur hebben we deze dualiteit.

Wij vinden daar zowel de geestelijke als de structurele eenheid. De ene kan niet bestaan zonder de andere. Zowel in het plantenrijk als in het dierenrijk bestaat die gemeenschappelijke en bindende kracht. Een geestelijke eenheid, uitgedrukt in verschillende fysiologische, plantaarige en dierlijke verschijnselen. Daardoor precies is de natuur zo evenwichtig en oefent ze zo een heilzame werking uit op haar omgeving, op menselijk welzijn en op het leefmilieu.

Wanneer wij dus tot meer eenheid willen komen, moeten wij aandacht hebben voor deze twee elementen. Het is ondenkbaar, zich een slagvaardige milieubeweging voor te stellen zonder dat deze beschikt over een geestelijke draagkracht. Slechts wanneer zij werkelijk doordrongen is van een eenvormige geestelijke overtuiging, dan pas kunnen wij

verder bouwen aan de uiterlijke verschijningsvorm nl: de milieubeweging als organisatie in zijn geheel.

Laten wij ons verenigen, laten wij de handen in elkaar slaan, laten wij aan dezelfde koord trekken en meer naar voor treden als groep. Laten wij onze persoonlijke belangen opzij zetten voor een gemeenschappelijk denkbeeld. Laten wij optreden als een georganiseerde basisbeweging, van onder naar boven.

Maar, zoals de politieke wil ontbreekt om aan echt natuurbeleid te doen, zo ontbreekt ook bij velen onder ons de geestelijke instelling om tot meer eenheid te komen. Wij denken te veel aan onszelf. Nochtans is deze basisfilosofie een eerste vereiste om ons doel te bereiken.

Nooit zijn er in Limburg zoveel natuurschendingen geweest als in de laatste twee jaar.. En dat precies op die plaatsen, waarop bij Koninklijk Besluit beschermende maatregelen rusten in de vorm van een gewestplan, een klasseringsbesluit, enz... Dit is geen vreemd verschijnsel, in tegendeel. Het bewijst alleen maar, dat de gewestplannen systematisch worden uitgehold en dat de verantwoordelijke politici geen enkele milieubewuste politiek voeren. Meer nog: zij distancieren zich gewoon en ontduiken op alle mogelijke manieren hun verantwoordelijkheid.

Het komt er dus op aan, dat wij ons mentaal wapenen en ons organisatorisch verenigen. Het is nodig dat wij dieper ingaan op de essentie binnen de milieubeweging en er consequent gevolg aan geven door bewust naar buiten te treden. Indien wij die overtuiging niet kunnen opbrengen, dan zullen wij binnen heel korte tijd als natuurgids overbodig zijn, Limburg zal geen biotopen meer hebben om aan te mensen te tonen.

Bedankt voor wat jullie deden in 1978, veel steun en sterkte voor 1979.

LEON BERGMANS.

Zonder woorden

 OOK DE MENSEN ZOU IK LIEFST VERGETEN, ZONiet 9/10 ERVAN DIRECT OP-
 KOPEN ZOALS DAAR ZIJN: MILITAIRES, WAPANFABRIKANTEN, MACHTSWELLUS-
 TELINGEN, VOEDSELVERVALSERS, NATUURSCHEIDERS, VOGELVANGERS, DIEREN-
 BEULEN TOT LOLLOBRIGIDA TOE, DIE ZICH LIEFST TWEE TIJGERBONTMANTELS
 TEGELIJK AANSCHAFT, TERWIJL IEDEREEN WEET DAT IN INDIE DE TIJGERS
 OP HUN LAATSTE BENEN LOPEN.....Rik Poot.

amaai.

DE TAAK VAN DE NATUURGIDS NU.

Naar aanleiding van de recente toename van het aantal natuurgidsen dat nu de 300 benadert, mogen we ons toch wel enige vragen stellen voor de toekomst.

Welk dient hun engagement te zijn???

Het is allang niet meer voldoende naar vogels en bloemen te kijken. Romdom ons gebeurt zoveel in negatieve zin, dat we heel binnen kort naar geen bloemen of vogels meer hoeven te kijken. De natuurgids dient in deze zaken een resoluut standpunt in te nemen en de mensen dringend te wijzen op het dramatische van de toestand.

Wat dreigt er verloren te gaan?

Alles, maar dan ook letterlijk alles dreigt verloren te gaan aan de gevolgen van grindgaten, wegruiming, zuiveringsstations, opspuitingen, ontbossingen, ruilverkavelingen, draineringen, enz.... Allemaal werken die een onmiddellijk rendement voor ogen hebben, zonder ook maar, maar één moment rekening te houden met de gevolgen op langere termijn. Beseffen wij wel de mogelijke gevolgen??? Welke is onze houding daartegenover?

Is er door de natuurbescherming al iets verwezenlijkt???

Weinig, heel weinig. De organisatie v/d natuurbescherming als beweging op politiek vlak is nog maar pas van start en heeft eigenlijk nog maar zeer weinig invloed. De groeperingen werken te veel zonder binding. Coördinatie is er praktisch geen. Politieke gedragsanalyse ook niet. Onze zwakte is duidelijk. Een vertegenwoordiger van D'Hoore zei het op het milieucongres van Kermt zeer duidelijk: "Ik wist niet dat ze nog maar zo ver stonden, ze beseffen niet eens hun macht." Die woorden spreken voor zichzelf.

Nochtans is NAL goed gestructureerd, maar er zijn gewoon te weinig mensen die meewerken. En op één jaar tijd gaat er zo verschrikkelijk veel verloren. En de molen van de bewustwording maalt zo tergend langzaam, dat alle moeite dreigt voor niets geweest te zijn. De vernieling gebeurt niet in een reeks van optellingen, maar in een reeks van vermenigvuldigingen.

Welk is de taak van de natuurgids NU????????????????????????????????????

1. Zelfverrijking door het volgen van cursussen, het bijwonen van vormingsavonden, deelname aan enquêtes en congressen, lezen van studies en documentatie, deelnemen aan voordrachten en discussies, enz.. Dit om sterk te staan, voldoende back-ground te hebben om MODERNE MISSIONARIS TE SPELEN.

Dit door het idee van de natuurbescherming uit te dragen langs gesprekken in het gezin, de familie, het werk, de kennissenkring, enz.. Geloven in de groene zaak met een geloof dat bergen verzet, dikwijls tegen de klippen op. Vasthouden met de tanden van een hond, tegen beter weten in. Er iets voor kunnen opofferen, er veel voor kunnen laten, niet alleen tijd maar zelfs geld. Meewerken uit alle.....

macht omde knoeiers met naam en toenaam bekend te maken en ter verantwoording te roepen.

Alternatieven zoeken op wetenschappelijke grond, denkplannen opstellen met haalbare concrete voorstellen. Het volk voorlichten, het erin betrekken, wijzen op de risico's en de gevaren op lange termijn.

Zelfverrijking die dit doel niet beoogt, heeft echter geen zin in deze tijd van vervlakking en egoïsme, dan hoeft er zelfs geen cursus van natuurgids meer te worden ingericht.

2. Engagement waarmaken door in te springen waar mogelijk. Geen nieuwe groepen meer oprichten, er zijn er al genoeg. Sluit liever aan bij de bestaande. Overwin je drempelvrees en treed toe waar je je specialiteit kan in dienst stellen van een groter geheel. Verenigen is trouwens het enige middel om bestand te zijn tegen de morele druk die ontstaat bij een optreden naar buitenuit.

3. Concreet werk doen door mee te werken aan het beheer in de dagelijkse praktijk. Het is niet alleen nuttig en gezond, maar men beseft ook beter de waarde van iets door de moeite die men moet doen om iets te verwezenlijken en het in stand te houden.

4. Helpen bij de aanleg van wandelpaden, waarbij moet worden gelet op de kwetsbare plaatsen van een biotoop. De gewone naaldboutbossen kunnen zonder gevaar voor de fauna en de flora als wandelgebied worden ingericht. Zij voldoen meer dan genoeg aan de wandelbehoefden van de doorsnee-wandelaar.

5. Wandelingen op de juiste plaats en de juiste tijd. Alzo kan de recreatiedruk op de meest kwetsbare plaatsen van de natuurgebieden worden verlicht. Tijdens de broedtijd in de rustgebieden moet daarmee zeker rekening gehouden worden.

6. Meewerken aan inventarisaties onder de leiding van een man met voldoende vorming, wetenschappelijke opleiding en ervaring. Een degelijke kennis van de natuur in al zijn onderdelen, denken we aan paddestoelen, vogels, planten, mossen, enz.... vergt doorgaans een opleiding van om en bij de vijf jaar. De natuurbescherming is van amateurisme niet gediend, wil men de waarde van een gebied verdedigen op een objectieve basis.

Lisec en zijn medewerkers zijn ten allen tijde bereid en vragen niet beter dan mensen met interesse in die zin op te leiden. De deur staat voor hen steeds open.

Het spijt mij, misschien te stampen tegen het zere been door de koe een koe te noemen, maar als er niet HEEL vlog verandering optreedt in de bestaande toestand, dan hoeven we binnen heel korte tijd geen wandelingen meer te leiden. Dit klinkt dramatisch, maar het is ook dramatisch. Limburg zal geen biotopen meer hebben.

JAN GABRIELS.

 WE KUNNEN SLECHTS DE UITWEG VINDEN, ALS WE WETEN WAAR WE ZIJN.
 *****Witgenstein*****
 amaai.

27 JANUARI 1979.

23

VERSLAG VAN DE JAARVERGADERING VAN NATUURBESCHERMINGSACTIE LIMBURG.

-Na een hartelijk welkom van Voorzitter Bergmans aan 50 aanwezigen, volgt een overzicht van de door Nal gedane inspanningen in 1978. 7 provinciale en 20 regionale vergaderingen, een secretariaat van 500 brieven, deelname aan avonden, debatten, congressen, TV-uitzendingen, perspublicaties, uitgeven van tijdschriften, realisatie v/e tentoonstellingsstand, vertegenwoordiging in nationale, provinciale en regionale organen, openingen van tentoonstellingen, enz.....

-Dan werd een rede uitgesproken door Roeland Diriks. Zie elders.

-Elke regio hield zich in 1978 bezig met speciale acties rond het behoud van het natuurlijk milieu, acties die al eerder waren begonnen: ISIS: geval Bleyen/Eksel, geval Machiels/Bocholt, geval De Luysen/Bree, geval Noordelijke Omleiding/Peer; Orchis: geval Nieuwehove/St.Truiden, geval Hoefaart/Bilzen, geval Bosbeek/Maaseik, geval Melchior/Lanaken, geval Kevie/Tongeren; Midden-Limburg: geval De Maten/Genk, geval Omleidingsweg/Lummen-Rummen, gevallen van milieuschendingen/Hasselt, geval Schulensbroek.

-Op provinciaal vlak deed men ook iets: oprichting v/e gezamenlijk milieublاد, opstellen van bezwaren tegen de uitholling v/d gewestplannen, deelnamecoördinatie a/d Nationale Natuurbeschermingsdag, deelname a/d Groene Week te Hasselt onder het motto Kind en Natuur, onderzoek in verband met visuïtzet in de Openbare Wateren, enz....

-Volgende personen verdienen speciale lof voor hun medewerking in 78: Willy Peumans, uittredend secretaris, voor al het werk e/d ideeën; Willy Van Look en Bero voor de promotie v/d houtwallen, houtkanten, en holle wegen en de strijd om de Vallei van de Zwarte Beek; Jan Peumans en pater Landewald(ondaks zijn leeftijd een voorbeeld van inzet voor de jongeren) en de strijd rond Caestert; Paul Van geel en de strijd rond het behoud van het Schulens Broek; Herman Sourbron om zijn onvermoeibare inzet met zijn publicaties; Roeland Diriks om zijn coördinatie tussen BBL en NAL; Leon Bergmans voor de inzet en de vasthoudendheid, het uitdragen v/d ideeën en de vertegenwoordiging van NAL op alle vlakken en plaatsen.

KRACHTLIJNEN VOOR 1979:

actie rond ruimtelijke ordening op basis van goede dossiers;
veroordeling en bekendmaking van de politiekertjes die zich schuldig maken aan milieuverknoeien en ontduiken van verantwoordelijkheid;
respecteren en doen uitvoeren van uitgesproken milieuvonnissen;
verdere regionale structuuruitbouw;
steun aan de dierenasyls Lanklaar en Opglabbeek;
inrichting van educatieve milieudocumentatiecentra;
protestformulering tegen de versoepeling v/d gewestplannen KB 13-12-78.
oprichting van een steunfonds voor een politieke milieuvoorlichting;
persconferentie te Brussel op 07-02-79 rond de regionale overtredingen van de gewestplannen;
inrichting van de nationale Natuurbeschermingsdag te Riemst:30-9-79.
verslaggevers: W.Peumans, G.Feyen Samenvatting: J.Leijssen.

EEN MAN, DIE ZICH NIET BEMOEIT MET POLITIEK, BEMOEIT ZICH NIET ALLEEN
NIET MET ZIJN EIGEN ZAKEN, MAAR HEEFT ZELFS GEEN ZAKEN.....Homeros .

amaai.

MIJMERING in verband met de vasten;

Niemand gaat een brood kopen in een ijzerwinkel. Maar tegen de inflatie zoekt menig een soelaas bij politici. Toch ligt de oplossing waarschijnlijk niet in dewetgeving of in de politiek. In de grond van de zaak is het een godsdienstig en moreel probleem.

Inflatie is het woord dat de economie gebruikt voor het boven je stand leven, voor meer uit je spaarvarken halen dan je er in hebt gestopt. En dat is in de "ontwikkelde" landen een vrijwel algemene gewoonte geworden. Wij zijn een volkomen onrealistisch begrip van "levensstandaard", waar we een soort goddelijk recht op zouden kunnen doen gelden, als vanzelfsprekend gaan beschouwen. Waarom zou ik niet elke avond biefstuk eten??? Waarom zou ik langdurig, zwaar geestelijk dodend en slecht betaald werk doen???

In onze samenleving hebben we de hoofdzonden hoogmoed, nijd, hebzucht, onmatigheid en traagheid ingebouwd. Tegelijkertijd hebben we voor het gemak twee oude gezonde beginselen vergeten: dat het een schande is om schulden te hebben en dat woeker zonde is. Naarmate we tot inkeer komen van die vijf hoofdzonden en die twee zedelijke beginselen weer in acht nemen, zal het probleem van de inflatie ophouden te bestaan.

Het enige dat ons kan redden is een revolutie van DALENDE verwachtingen. Maar niemand die naar onze stemmen dingt en geen van de onderdelen van de industrie (kapi taal, ondernemers en arbeiders) kan zich veroorloven hier eerlijk over te spreken.

Stuk voor stuk zijn zij afhankelijk van het voortduren van onze verslaving aan een consumptiepeil dat onmogelijk kan in stand gehouden worden. De oplossing van de inflatie moeten we daar zoeken, waar priesters en predikers en profeten aan het woord zijn. Als die ons niet kunnen helpen met leiding en morele aansporing???? dan zijn we er heel slecht aan toe.

G.C.

Overgenomen uit Groot Weekblad n°6/79.

DANK U ALLEN

Het Actiecomitee A24 dankt iedereen die door een geldelijke bijdrage heeft geholpen aan de betaling van de verkiezingscampagne.

Dat ze sommige politici een flinke aderlating hebben bezorgd is duidelijk gebleken uit de uitslagen. Hopelijk trekken zij daar een les uit en zullen zij voortaan rekening houden met de wensen van de "groene" mensen.

DE REDAKTIE.

Almachtige vader

Er was eens een jongetje
en dat mocht met zijn vader mee
naar de zonsondergang gaan kijken.
En toen de zon helemaal onder was en
zij nog wat stillekes
naast elkaar zaten,
toen zei ineens dat jongetje:
"Vader, doe dat nog eens."

Luk Versteylen
in: "Stil leven"

HOOP.

HOOP.

HOOP.

EN EEN VROUW, DIE EEN KINDJE AAN HAAR
BOEZEM DRUKTE ZEI:
Spreek tot ons over de kinderen.

EN HIJ ZEIDE:
Uw kinderen zijn Uw kinderen niet.
Zij zijn de zonen en de dochteren van
's levens hunkering naar zichzelf.
Zij komen door je, maar zijn niet van je.
En alhoewel ze bij je zijn, behoren ze je
niet toe.

Jij moogt hun geven van je leven, maar
niet van je gedachten.
Jij moogt hun lichamen huisvesten, maar
niet hun zielen, want hun zielen toeven
in het huis van morgen dat je niet be-
zoeken kunt, zelfs niet in je dromen.
Je mag proberen hun gelijke te worden,
maar tracht niet hen aan je gelijk te
maken.

Want het leven gaat niet terug, noch blijft
het dralen bij gisteren.
Jullie bent de bogen, waarmee je kinderen
als levende pijlen worden weggeschoten.
De boogschutter ziet het doel op de weg
van het oneindige en hij buigt je met
zijn kracht, opdat je pijlen snel en
ver zullen vliegen.

Laat het gebogen worden door de hand van
de schutter een vreugde voor je zijn:
want zoals hij de vliegende pijl lief-
heeft, zo mint hij ook de boog die
standvastig blijft.

aldus KAHIL GIBRAN in De Profeet.

Het verkeer van België doodt elk jaar 250 van onze lieve kinderen.

VOOR DE GROTE MENSEN- KINDEREN

Het Jaar van het Kind van de Natuur

1. 1979 wordt het Jaar van het Kind. En daar kan je als oprecht natuurbeschermer niet zonder meer aan voorbij wandelen. Ook N.A.L. wil extra aandacht besteden aan het kind en aan de wereld die wij het kind achterlaten.
2. Wie in Limburg in de bescherming van onze laatste restjes natuur actief is, zit al tot over zijn oren in het werk. En als je dan eens een groots project wil aanpakken, vind je niet genoeg helpgrage handen. "Geen tijd meer, mijn laatste minuten steken al in de natuur."

Tussen droom (1) en daad(2) staat hier dus een hoge muur van onmacht : de voorraad belangeloze inzet raakt vlug uitgeput als je steeds bij dezelfde mensen terecht moet.

Een trosje vrijwilligers hebben uit de berg voorgestelde mogelijkheden dan ook slechts 1 project gehaald. Het lijkt ons immers erg zinnig dat we onze beperkte mogelijkheden niet uitsmeren over 22 projecten, maar er 1 uitkiezen waar de geïnvesteerde tijd en energie optimaal rendeert.

SPELEN IS LEVEN

Wil je uit een kind een evenwichtige volwassene zien groeien, dan doe je er best aan dat kind zijn leven zo gelukkig mogelijk te laten be-leven. Een kind speelt graag, een kind speelt veel. Spelen is niet zo maar wat tijdverdrijf ; spelen is voor een kind pure ernst, is onmisbaar voor zijn volwassen worden. Spelen is levens-belangrijk.

Hoe kunnen wij, natuurvrienden, aan een dergelijke onmiskenbare behoefte tegemoet komen ? Wellicht door aandacht te hebben voor de ruimte die wij het kind meestal wat krenterig toemeten. Die ruimte moet niet alleen voldoende groot zijn (hoe ouder het kind wordt, hoe ruimer ook het territorium dat het wil bespelen), ze moet ook natuurlijk zijn.

Hoe kunnen wij immers verwachten dat uit kinderen milieubewuste volwassenen groeien als ze zich nooit echt hebben kunnen inleven in de ruwe, tedere, fascinerende natuur? Echt kunnen genieten van de natuur, eerbied , verwondering, inzet voor alles wat groeit en leeft, komt niet zomaar uit de lucht vallen. Dat moet groeien.

Voor het kind is en blijft het spel een van de meest natuurlijke uitingen, activiteiten. Willen wij vanuit de ecologische hoek iets blijvends voor het kind ondernemen, dan kunnen wij b.v. eens wat mee aandacht hebben voor de "natuurlijke" speelomgeving en speelmogelijkheden.

Hoe kunnen wij ons daarvoor inzetten ?

(T)huis

Als een kind nog baby of kleuter is, dan be-speelt het vooral zijn directe omgeving, d.w.z. het gebruikt de gewone dingen, meubels, voorwerpen in zijn onmiddellijke nabijheid.

Vindt het kind binnenshuis zijn gading niet meer, dan wordt het vaak met zachte drang verwezen naar het nette tuintje met dat o zo kaalnette gazon-netje, die o zo tere plantjes, met die o zo heilige potten, die o zo mooi geharkte paadjes. Schommel maar wat, kindje, in altijd weer diezelfde schommel. Mag of kan dat kind in het keurige tuintje nog iets beleven, zelf iets uitzoeken, eens creatief zijn ? Of mag het kind daar misschien enkel lief volwassen doen ?

Nee, een kind stelt geen hoge eisen, is al tevreden met het leefgebied van het hele gezin ; het vraagt niet dwingend naar aparte speelterreinen of -kamer, als het tenminste een natuurlijke omgeving is zonder al te veel verbodstekens. Het wil niet altijd in afzondering gaan, het wil juist in de nabijheid van de vertrouwen inboezemende volwassenen blijven, als het er maar op los kan avonturieren, heen en weer mag hollen, zich nu eens mag laten horen, zich dan weer ergens kan verstoppen voor de wereld.

Wonen of wijken

Helaas, honderdmaal helaas, de woonbuurt blijkt niet altijd mee ontworpen te zijn voor kinderen.

Speel je maar uit als de privétuin of het vrije veld ontbreekt of zo klein is dat je je nauwelijks tussen de rozelaars, de spinazie en de waslijn een wegje kan zoeken ! Speel je maar uit als voor de huisdeur de auto's voorbijrazen !

Wij leven in de Eeuw van de Auto en dan kan het geen kwaad dat we ons in het Jaar van het Kind even afvragen wat we nu eigenlijk willen : een wijk voor mensen of moeten de mensen maar wijken voor heer auto ?

't Is nog niet de catastrofe zelf, maar als we onze urbanisten en beton-bazen laten voortborduren, dan rest er niet veel meer van wat we als woon-gebieden bedoeld hebben. De woonstraat moet een sociale ruimte blijven, een plaats waar volwassenen, kinderen, bejaarden elkaar kunnen ontmoeten, kunnen verblijven.

Overall kunnen door een goede planning verkeersarme gebieden ontstaan ; alleen daar is echt dorps leven mogelijk ; alleen daar kunnen kinderen spelen. Eén van de mogelijkheden om de straat als sociale ruimte te herwaarderen is het woonerf.

In elke gemeente liggen nogal wat braakgronden die eigendom zijn van de gemeente en van de kerkfabriek. Met wat goede wil en ... weinig geld kunnen^{wt} hier hemels veel speelmogelijkheden scheppen.

Op weg naar school

De wetgever beslist dat elk kind vanaf zijn zesde naar school móét ; het is dan ook maar billijk dat ervoor gezorgd wordt dat dat kan via veilige wegen. Onze rechtlijnige en dus gevaarlijk-snelle biljartbanen eisen te veel van het reactievermogen van onze kinderen. Een onveilige weg beperkt bovendien de speelkansen. Herinner jij je nog hoe je op weg naar school ravotte ? Langs een veilige weg zelfstandig naar school kunnen gaan zit er jammer genoeg steeds minder in, entoch is juist dàt voor een kind boeiend, verrijkend... puur avontuur. Het zijn gelukkige kinderen die het "onderweg zijn" nog mogen beleven ! Naar school fietsende of wandelende kinderen zijn al heel goed gediend met wegeltjes, doorgangetjes voor omwonenden, die heel goedkoop kunnen aangepast worden tot fiets- of wandelpaden, tot doorsteekjes naar scholen.

Speel-plaatsen

De schaarse natuurlijk-groene ruimtes laten we best zoals ze zijn, dat hoeft voor ons verder geen betoog. Want een beekje, gracht, kuil, weide zijn ideale speelelementen : ze vragen maar een minimum aan onderhoud, moeten niet opgesmukt worden, staan van zichzelf mooi, zijn niet zo broos, zijn veiliger en veel goedkoper dan de speciaal ontworpen speelterreinen. Welk kind beleeft genoeg aan het vreemde, dure kijkgroen, netjes afgelijnd, netjes geschoren ?

Is het niet heerlijk te ravotten in kuilen, dammen te bouwen, aan takken te bengelen, nog zand te proeven ?

En hoeveel schoolspeelplaatsen kan jij opnoemen waar die natuurlijke speelelementen nog enigermate aanwezig zijn ? Schoolspeelplaatsen moeten blijkbaar vooral proper zijn. Maar asfalt- of betonvlaktes zijn eng, kaal, grijs, fantasieloos, niet bespeelbaar. Triest. Met wat begrip voor het natuurlijke speelgedrag van onze kinderen en met wat inzet van toegewijde krachten kan het overal heel wat minder zielig worden.

Het is het recht van de ouders, de plicht van de schooloverheden en het gemeentebestuur en ... de groengroepen de nog bestaande groene ruimtes in de nabijheid van scholen en woonwijken voor de kinderen op te eisen. Die groene zones bieden immers enorm veel speelkansen en nog andere mogelijkheden; denken we maar aan een mini-boerderijtje en schooltuin die de kinderen zelf mogen onderhouden.

De "maatschappelijke" belangen palmen jaar na jaar een stukje in van het eigen kinderterritorium. Maar net traag genoeg dat de ouders het niet merken.

Hoe kunnen kinderen die opgroeien in Amelinkxdozen, op asfaltspeelplaatsen en razendsnelle moordwegen nog respect hebben voor de natuur, zelfs enig begrip hebben van de ecologische verbanden, van de grote samenhang, van het zo kwetsbare biologisch evenwicht?

Ja, N.A.L. pleit voor een onvoorwaardelijke inzet voor het behoud en/of het verwerven van natuurlijke speelterreinen.

Hoe dat praktisch moet, is provinciaal moeilijk te dirigeren. In elke gemeente liggen de mogelijkheden anders, heb je met andere mensen, andere structuren te maken; het kan dus niet anders dan dat de aanpak in elke wijk grondig verschilt. Maar als wij, Limburgse milieubewustelingen, allen samen naar één doel manoeuvreren, allen hardnekkig op dezelfde spijker blijven tikken, dan kunnen wij dit Jaar of een van de volgende voor het Kind misschien al iets tastbaars realiseren, dat vele jaren zichtbaar én in de geesten naleeft.

Wat je nu voor de jeugd doet, doe je voor de maatschappij van morgen.

De natuurliefhebbers kunnen dit jaar op die manier eens degelijk bewijzen dat ze niet wereldvreemd zijn, dat ze niet alleen de mannen zijn die in de reservaten de dubbelgestreepte pad en het ros haringkruid liggen te beschermen, maar ook oog hebben voor de omgeving waar onze kinderen milieuvriendelijk moeten kunnen opgroeien.

ROGER ULBURGHS.

Zei de vrouw van de pier:
"Nu word ik toch ongerust. Van morgen zijn ze mijn man komen halen om te gaan vissen. En nu is het al tien uur en hij is nog niet terug;"

Ge zoudt wel voor minder.

VOOR DE HUMMELKEN^NS

Nieuwe Lente.

Een warm zonnestraalje wekte Lentenimfje.

"Is het nu al lente?" dacht ze. Ze rekte zich en geeuwde. Zo lui was ze nog na de lange winterslaap.

Eerst keek ze voorzichtig rond. Nimfje was al eens verrast geweest door een warm februarizonneke. Nu was het echter geen vals alarm. De winter had zijn rol gespeeld en kon gaan rusten.

Voor Lentenimfje brak nu een heel drukke tijd aan. Zachtjes opende ze de sierlijke vleugels. En daar vloog ze dan de blauwe lucht in, drinkend van het zonnelicht. Waaraan zou ze eerst beginnen?

Natuurlijk moest ze de winterslapers wakker maken. In de kerktoren hingen de vleermuizen te dromen. Ringelangeloren. Lentenimfje trok aan hun oren zodat ze wakker schoten. Hup, verdween Nimfje al in de struiken, op zoek naar egel, hagedis en hazelworm.

"Kwee, kw-aak" riepen de kikkers toen ze wakker schoten. Meteen wreven ze de modder van hun snuiten. En daar begonnen de bijen ook al te zoemen. De hommels en de wespen bromden dadelijk mee en zongen de tweede stem. Zogauw de mieren en kevers dat hoorden, begonnen ze zich ook te roeren.

Lentenimfje snelde door de geurende bossen en over de groenende weiden. En overal schoten heerlijke bloempjes uit de grond. De madeliefjes toonden hun gouden hatje. In de boomgaarden wipte ze over de takjes. Ze riep en de roze bloesems en groene blaadjes kwamen te voorschijn.

De lammetjes en de geitjes huppelden mee met Lentenimfje. En in de nestjes braken de eerste vogeltjes door de gespikkelde schalen. Alras had Lentenimfje haar taak volbracht. En terwijl ze wegvloog naar het hof van de Zomerkoning, streelde ze nog heel even over de ogen van de mensen. Die voelden ook dadelijk dat het lente was. Ze glimlachten vol verwachting en schoten vrolijk aan het werk in hof en tuin.

JEF SCHOofs.

INDIEN GIJ NIET WORDT ALS DEZE KLEINEN, ZULT GIJ HET RIJK DER HEMELN NIET BINNENGAAN.

VOOR DE TIENAGERS

In verband met de vraag naar de aanleg van een herbarium in het middelbaar onderwijs, werden wel eens oogfronsend vragen gesteld. Dat het anders kan, blijkt uit wat volgt.

PLANTENPLUK OFLEER VAN JE OMGEVING HOUDEN.

In plaats van een "verdord" herbarium, maken de leerlingen van het laatste jaar een biotoopstudie uit hun omgeving.

De klasvoorbereiding hiervan wordt gespreid over vier jaar.

I. In het vierde jaar leren we vooral de natuur waarnemen met als vertrekpunt: het bos.

Een geleide wandeling in de herfst in het Stramrooierbroek leert ons de typische kenmerken van een spaarbos.

We spannen ons in om enkele paddestoelen en mossen te determineren. Het spreekt vanzelf dat de voornaamste loofbomen moeten gekend zijn zonder de insecten en de vogels te vergeten. En geloof maar dat er belangstelling is.

Een andere leefgemeenschap vinden we in Elslo tijdens het Lentebezoek. Opvallend is de rijke kruidenlaag waarvan we heel wat soorten leren opzoeken in onze flora. Prachtige bomen met hun vogels kennen heel wat bewondering.

Als persoonlijke opdracht zoeken we hier regelmatig bomen en planten op die we langs onze weg ontmoeten. Zelfwerkzaamheid is hier zeker op zijn plaats. Volgens hun voornaamste kenmerken groeperen we de planten in hun families.

II. In het vijfde jaar is het vertrekpunt: het leven in en rond het water. Vooral de dieren worden waargenomen.

a. Het leven in zoet water.

Als uitgangspunt hiervoor hebben we een wandeling langs de Itterbeek én het waarnemen van een laagveen. Een reeks dia's, vooraf gedraaid, hebben ons reeds de streek laten zien met de plantengroei.

b. Het leven in zout water.

Aantrekkingspunt in mei is het Zwin. We zien verschillende vogels hun nest verdedigen. Uit de slijken en schorren leren we enkele planten kennen met hun speciale aanpassingen. Het is geen kunst om tijdens een strandwandeling heel wat schaaldieren en wieren te vinden. Heel wat te leren over dit gebied valt er tijdens een duinwandeling. Maar dat doen we dan wel te De Panne.

III. In het zesde leerjaar staat de heide en het ven centraal. Uiteraard mondt dit uit in een bezoek aan de Hoge Venen.

Vanaf september wordt definitief gewerkt aan het eigen gebied, dat vóór de vakantie reeds wordt afgebakend, zoals het een goede natuurbewoner betaamt. De waarnemingen worden per seizoen verwerkt, afgegeven en ten slotte samengebracht.

ENKELE PRINCIPES.

a. Inhoudsopgave maken.

- b. Inhoud:
- opzoeken van het gebied op kaart en overtekenen.
 - situeren van het gebied in het geheel van het landschap met zelfgemaakte foto's of dia's.
 - geschiedenis van het gebied opzoeken.
 - leren werken met een bodemkaart.
 - grondsoorten bepalen.
 - klimaat beschrijven.
 - verhouding grond tot plantengroei nagaan.
 - voornaamste waargenomen plant- en diersoorten nagaan.
 - opzoeken van de wisselwerking tussen plant en dier:
 - wisselwerking tussen planten onderling;
 - wisselwerking tussen dieren onderling.

Opstellen van enkele voedselketens:

- de mens staat altijd nog centraal in de natuur. Welke is de invloed die hij er op uitoefent??
- bespreking van zijn invloed op het biotoop.
 - persoonlijk inbreng en suggesties om deze leef-gemeenschap in stand te houden.

c. Rubricering van degebruikte naslagwerken.

NABESCHOUWING.

De wijze om deze principes te verwerken is volledig vrij. Door deze werkwijze te volgen krijgt elke leerling een mooi en vooral persoonlijk werk. Planten in een herbarium drogen uit, dit werk blijft levend en levendig....

Het waarnemen van en in de natuur loont de moeite met jonge mensen. Hun enthousiasme liegt er trouwens niet om.
En vooral: het is geen leerstof ... maar een leefhouding.

LENA ROUSSARD-GABRIELS.

DE ONWETENDHEID VAN DE MASSA WORDT NIET ALLEEN BEPAALD DOOR DE LEEM-
TEN IN DE VOORLICHTING, MAAR VOORAL DOOR DE GEBREKKIGE BINDING VAN
DE ONDERWIJSPROGRAMMA'S MET DE REALITEIT VAN HET DAGELIJKSE LEVEN.

VASTEN
is vlakbij
je eigen vlees
je eigen geest.

HET IS
je binnenstebuiten
je schaduwkant
je weg-terug
je ondersteboven.

HET IS
de tollenaar achteraan
de terugkerende zoon
het geknakte riet
Zacheüs-uit-de-boom
de vrouw bij de Jacobsput
Petrus en de hanekraai.

HET IS
je ommezwaai
je rechtsonkeer
je zelfinkeer.

VASTEN
is snijden in eigen vlees
bevrijding van de geest.

vasten
door
MARCEL PLOEM.

33

GOED VOOR EEN GRIMLACH BETER VOOR EEN GLIMLACH

afgebroken
door
PAULA VAN RANSBEEK.

Wilgetakje
wilgekatje
poezelige poes
van een katje.

samen in een vaas
knorrig hout.
gewillig gewassen
wilgenkatje.

uit heemden
en uit beemden
in de hoek
van 't warme huis

grijs fluwelen
wilgeknopje
gesponnen poes
in haar nopje.

Geel gebleekt
gebengel van
een katje
aan de stengel
van het wilgetakje.

MEN IS NOOIT TE OUD..... OM TE LEREN

GEOLOGIE

ALGEMENE GEOLOGIE, deel drie, vervolg van deel twee i/h decembernummer.

HOOFDSTUK TWEE: DE GEOLOGISCHE TIJDSCHAAL.

Nu zullen wij ons bezighouden met de factor "TIJD" in de geologie en ook met de nadere indeling van de geschiedenis der aarde.

Als we willen weten hoe oud een bepaalde aardlaag is, dan kunnen wij er ons mee tevreden stellen te weten dat deze ouder of jonger is dan de andere aardlagen. Dan kennen we de relatieve ouderdom. Het is echter ook mogelijk, te onderzoeken hoeveel jaren oud die laag ongeveer is. Men spreekt altijd van ongeveer. We krijgen dan de absolute ouderdom.

De historische geologie, die zich met de ontwikkeling van de aarde bezighoudt, heeft in de aardgeschiedenis een aantal tijdperken onderscheiden. Deze bestaan niet uit een aantal jaren of eeuwen, maar berusten op de resultaten die de paleontologie heeft opgeleverd.

In het begin was de temperatuur op aarde zo hoog, dat het leven er onmogelijk was. Dit tijdvak gaat dus vooraf aan die periode, waarin het leven zich voor het eerst duidelijk manifesteert. Het kan met recht de préhistorie van het leven worden genoemd. De geologen spreken van het Proterozoicum, afgeleid van een paar Griekse woorden: próteros = vroeger en zōon = dier, schepsel. Tegenwoordig heet deze periode het Précambrium of het Cryptozoicum.

Het hierop volgende tijdperk, waarin zich de oudste geschiedenis van het leven afspeelt, is het Paleozoicum, dat we dan de Middeleeuwen van het leven willen noemen. Het laatste tijdvak is dan het Kenozoicum dat de nieuwste geschiedenis omvat.

Bij de kennisname van het overzicht dat hierachter volgt en waarin we het bovenstaande samenvatten, moet u bedenken, dat het de gewoonte is zich in de geologische tijdrekening zoveel mogelijk te houden aan de volgorde waarin de lagen zijn aangetroffen. Dat wil zeggen: dat de oudste onderaan worden gezet en dat de tabellen van onder naar boven moeten gelezen worden.

- IV KENOZOICUM : van 70 miljoen jaar geleden tot nu.
 III MESOZOICUM : van 190 Miljoen jaar geleden tot 70 miljoen jaar.
 II PELEOZOICUM : van 500 miljoen jaar tot 190 miljoen jaar geleden.
 I CRYPTOZOICUM : van 5000 miljoen jaar tot 500 miljoen jaar geleden.

Opmerking: Het Paleozoicum noemt men ook wel eens het Primair.

Het Mesozoicum noemt men ook wel eens: het Secundair.

Het Kenozoicum noemt men ook wel eens: het Tertiair of het Kwartair.

Het vervolgt: TONY VRIJSEN.

PIEK PIEK-PIEK-PIEK-PIEK.

Het voorjaar breekt weer aan en ook de dia-rage. In dit verband willen we even de aandacht vragen voor volgend bericht dat afkomstig is uit Het Belang en waarvan mij is gevraagd het in Erica te plaatsen. Het is niet van de poes, maar het getuigt van een ratinele en afdoende oplossing. Het kan misschien eveneens bijdragen tot de oplossing van de werkloosheid.....

In Tsjecho-Slowakije is men begonnen, met het plaatsen van elektronische detectors bij de nesten van zeldzame vogels. Men wil ze zo beschermen tegen de dieven van de eieren en de jongen. Verantwoordelijken van de het Centrum voor Milieubescherming van Brno, hebben de overheid laten weten, dat de clandestiene jacht onrustwekkende afmetingen begon aan te nemen.

Niet alleen het vangen van de vogels is er de oorzaak van dat de soorten uitsterven. Ook en vooral de fotografen, die tijdens het broedseizoen een grenzeloze ijver aan de dag leggen om "familiekiejes" van allerlei soorten te maken -de zeldzaamste soorten het liefste, natuurlijk- jagen de prooi en andere vogels van de nesten. Vandaar de beveiligingsmiddelen.

Misschien kunnen de heren fotografen even denken aan de eventuele gevolgen van hun daden tijdens het komende broedseizoen. Of toch niet? Denken ze liever aan zichzelf in plaats van aan de vogels??? Gaat het om de natuur, of wil men anderen laten zien wat men weet en kan???? Diegenen die een geweten hebben, maken het maar uit voor zichzelf.

DE REDAKTIE.

BOMEN EN STRUIKEN IN ERF EN TUIN. Deel één.

Voortdurend gaat de kwaliteit van ons leefmilieu achteruit. Overal ziet men wegen, beton, infrastructuur, lintbebouwing en ruilverkavelingen. Maar ook in vele tuinen is het miserabel gesteld. Op vele plaatsen plant men hagen van één soort, kent men alleen "denne-boompjes" en onkruidloos biljartgazon en vindt men inlandse bomen en struiken banaal. Een haag van één soort (meestal Thuya of Chamaecyparis), is niet alleen eentonig, maar ook nutteloos voor de dierenwereld en degenererend voor ons landschap.

Toch kan men met een beetje goeie wil en een kleine portie verbeelding veel bereiken. Indien men een zekere variatie in de beplanting aanbrengt, rekening houdt met de mogelijkheden die men heeft en een beetje geduld opbrengt, kan men van zijn tuin een klein paradijs maken.

De plantenwereld van onze tuin heeft een grote invloed op het micro-klimaat van de omgeving. Vele bomen en struiken trekken vogels aan door de vruchten, nestgelegenheid en de insecten die er in voorkomen. Een goede haag biedt bescherming tegen uitdroging en wind. Bijen en vlinders worden door de bloemen aangetrokken.

Daar sommige mensen wel "GOEDE" bomen en struiken willen planten, hebben we enkele tabellen samengesteld die steeds gericht zijn op één hoofdeigenschap, maar de meeste soorten die we bespreken, zijn voor meerdere doeleinden geschikt. We geven ook enkele tips voor het planten van bomen.

TIPS VOOR HET PLANTEN VAN BOOM EN STRUIK:

- Het planten dient te gebeuren tussen 1 november en begin april.
- Nooit planten bij vorst of uitdrogende Noorder- of Oosterwind.
- Op vochtige terreinen alleen in het voorjaar planten.
- De keuze van de bomen wordt bepaald door de beschikbare oppervlakte, de plaats ten opzichte van zon en wind en de bodemgesteldheid.
- Voor het planten moet de grond in gereedheid worden gebracht:
 - het verwijderen van afval en hindernissen;
 - het ompitten tot op een diepte van 40 centimeter;
 - het bemesten:
 - NOOIT meststoffen onder de wortels aanbrengen;
 - altijd langs de wortels in het plantgat, liefst vermengd met zand.
 - de bodembemesting gebeurt best met organisch afval, denken we aan stalmest, compost en teeltaarde;
 - traagwerkende Kalium- en Fosformeststoffen zijn eveneens geschikt
 - stikstoftoediening wordt best vermeden.
- De bomen nooit laten uitdrogen, desnoods een wachtbed aanleggen;
- Bij voorkeur planten bij bewolkte lucht, mist of lichte regenval;
- De bomen en de struiken goed vastzetten in de grond; bomen vanaf 1,5 meter hoogte plaatsen we naast een leipaal, die op voorhand in de grond geheid wordt. Aanhechting gebeurt met brede, zachte banden.
- De grootte van de plantkuil wordt bepaald door het wortelstel en mag nooit dieper zijn dan 40 centimeter.
- Eventueel de boom een weinig insnoeien, afgebroken takken en wortels worden verwijderd.

HAGEN EN HEGGEN.

In den beginne, kwamen hagen meestal alleen voor op en rond de hoeven. Ze hadden verschillende functies:

- beschermen van landerijen tegen wind en winderosie;
- vormen van beschutting tegen hitte en zon voor het vee;
- vormen van een goede afscheiding tussen eigendommen;
- de boeren haalden er hun geriefhout uit.

Hagen en heggen die degelijk aangelegd zijn, vormen de ideale windkering: zie onder WINDSCHERMEN. In de hedendaagse woongebieden, is de voornaamste functie van de hagen, er voor te zorgen dat er een afsluiting is tussen twee eigendommen, zowel in de zomer als in de winter. Hagen met een hoogte van 4 meter hebben al een zeer sterke en gunstige invloed op het microklimaat.

Het is van belang te weten, dat de haagvorm volledig kunstmatig is; dat de haag door de mens werd ontwikkeld en dat ze derhalve ook door de mens moet in stand gehouden worden. Een 25 jaar oude haag die aan haar lot werd overgelaten, is veranderd in de rij hoge bomen. De bijzonderste maatregel om de vorm in stand te houden is het snoeien, dat een- tot meermaals per jaar gebeurt. Dit is nodig om de vorm binnen de perken van de gewenste afmeting te houden en de verjonging in de hand te werken. De frequentie van het snoeien hangt af van de groeisnelheid. Toch is het beter dat men de haag weinig snoeit, maar meer overgaat tot het verwijderen van takken, wat de vorm meer ten goede komt en ook het inwendig aangroeien.

Hagen die maar bestaan uit één soort moeten geweerd worden. Het zijn vooral *Thuya* en *Chaemaecyparis*. Ze komen meestal voor bij lintbebouwingen. Verantwoord aangelegde hagen zijn een waardevol landschapselement. Denk aan de vormverscheidenheid, de biologische en ecologische rijkdom en aan het ecologisch evenwicht dat er in heerst.

STRUIKEN EN BOMEN, die in aanmerking komen als haagplanten.

Beuk:	gewone	<i>Fagus silvatica.</i>
	rode:	<i>Fagus atrapunicea.</i>
dwergekwee:		<i>Chaenomeles lagenaria.</i>
els:		<i>Alnus.</i>
hagedoorn:		<i>Crataegus monogyna.</i>
kerselaar:		<i>Carpinus betulus.</i>
liguster:		<i>Ligustrum vulgare.</i>
haagbeuk:		<i>Carpinus.</i>
meidoorn:		<i>Crataegus oxyacantha.</i>
zuurbes:		<i>Berberis.</i>
dwergmispel:		<i>Cotoneaster simosii.</i>
Laurierkers:		<i>Prunus laurocerasus.</i>

Er zijn nog veel meer planten die in aanmerking komen, maar deze opgesomde soorten zijn goedkoop in de aanschaf; ze gedijen goed op de meeste grondsoorten en vervullen meerdere functies.

Het vervolgt: GUST FEYEN.

 ZOALS MEN HET BOOMKEN Kweekt, ZO ZAL MEN HET HEBBEN. Vlaamse spreuke.

38.

EEN BELANGRIJKE VONDST VAN DE BEVERRAT TE KESSENICH-KINROOI.

Op 15 januari 1979, vonden we tijdens een wandeling langs een opgeworpen dijk van een grindkuil te Kessenich, een beverrat (*Myocastor coypus*). Het dier, totaal uitgeput en duidelijk onderhevig aan de gevolgen van de toen heersende vorst, verroerde van geen vin. Opvallend waren de grote gele knaagtanden en de lange ronde kale staart.

De lengte van het lichaam bedroeg ongeveer 50 centimeter en de staart op zichzelf ongeveer 35 centimeter. Daar dit soort knaagdier in Zuid- en de gematigde streken van Noord-Amerika voorkomt, waren we niet weinig verrast door onze vondst.

De grote vraag is nu: Waarvan komt deze beverrat????????????????????

Sinds 1930 worden beverratten ook in Europa gefokt omwille van hun bont, ook "Nutria" genoemd. De beverrat kan een lengte hebben tot 64 centimeter en een staartlengte tot 43 centimeter. De vacht die lang bovenhaar en licht wollig onderhaar bestaat, is normaal donkerbruin, maar kan door allerlei fokmethoden variëren tot lichtbruin en zelfs tot wit (albino's).

Het voedsel van dit knaagdier bestaat hoofdzakelijk uit planten en in mindere mate uit weekdieren. Het nest dat een hol is, bevindt zich in de oevers van meren en rivieren. Tegen de sterke knaagtanden is zelfs het hardste hout niet bestand. Er is zelfs een voorbeeld bekend waar een beverrat een stuk beton van 12 centimeter doorknaagde om te kunnen ontsnappen.

Evenals zijn verwant, de bever (*Castor fiber*) wordt dit ontsnapte dier en de meeste gevallen vlug terug gevangen. De weinige in het wild levende populaties en West-Europa stammen dan ook van ontsnapte dieren, die echter slecht tegen vorst bestand zijn.

Er lag destijds een beverrat-farm te Lanaken in het voormalig domein van Prins de Merode, waar zeeveneens gekweekt werden om hun vlees, dat in bepaalde restaurants als een *délicatesse* wordt beschouwd. Verder zijn geen fokkerijen in de omgeving bekend. Iedere inlichting in verband met in het wild levende beverratten of bestaande fokkerijen zijn van harte welkom.

ROGER MEYNEN, Van Eycklaan, 95bus21
3680 Maaseik.

OPROEP.

De mensen van Lisec dringen aan op medewerking in de vorm van mededeling van alle zeldzame vondsten uit om het even welk biotoop uit onze provincie. En dit zowel op het gebied van de flora als de fauna.

Deze gegevens worden op een discrete manier verwerkt en gebruikt bij de opstelling van studies om de biotopen te valoriseren. Hoe meer zeldzaamheden bekend zijn, des te beter kan men de waarde aantonen bij een eventuele bedreiging of advies tot aankoop door de Openbare Besturen. Adres: Lisec, Limburgs studiecentrum voor toegepaste ecologie.

Centrum voor Bosbiologisch Onderzoek,
Laboratorium voor de studie v/h biologisch milieu,
Bokrijk B-3600 GENK.
Tel: 011/ 35.35.83.

FIJNE WANDELPLEKJES

DE VALLEI VAN DE BOSBEEK.

Het natuurwetenschappelijk belang.

De Bosbeek- of de Oetervallei situeert zich in het noordoosten van de provincie Limburg. Het bekenstelsel bestaat uit de Bosbeek of Oeter, de Zanderbeek, de Kleine Beek en het Zwarte Water dat op de grens Neeroeteren -Maaseik overgaat in de Witbeek.

Het faunistisch, floristisch en landschappelijk belang van dit zuiver bekenstelsel is reeds lang bekend. (cfr Gysels H. 1972). De bovenloop kenmerkt zich door een diep ingesneden erosiegeul, waarin talrijke uitzonderlijke biologische en landschappelijke elementen voorkomen.

Belangrijk zijn onder andere, verschillende elzenbroekbossen en vochtige hooilanden met een typische flora. Ook de vele houtkanten maken kleinschalig landschap waardevoller. Vanaf Dorne-Opoeteren tot Neeroeteren wordt het biologisch karakter nog versterkt door de vele rietvelden, die een belangrijke avifauna en flora herbergen.

Het gebied stroomafwaarts te Wurfeld mag ecologisch als zeer belangrijk bestempeld worden, alhoewel het op het Gewestplan ondergewaardeerd is. Gebieden als de Staart met een zeer waardevol elzenbroek, Jagerborg met zijn vochtige eiken-berkenbossen en Langeren met zijn esthetisch belangrijke houtwallen zijn zo belangrijk, dat zij a priori de hoogste bescherming zouden moeten genieten.

Het Kulturhistorisch belang.

Van oudsher is de Bosbeek (Oeter) een rivier geweest, waarop men wegens het grote verval, een groot aantal watermolens bouwde. De bekendste hiervan zijn de Slagmolen en de Volmolen te Opoeteren, de Levermolen te Neeroeteren en de Bosmolen te Maaseik. Hierdoor en door cultuurtechnisch erfgoed (de Bosbeek werd vanaf Neeroeteren tot aan de monding in de Maas, in de 16e eeuw omgelegd via Maaseik) is deze beek ook als kulturhistorisch patrimonium belangrijk.

Bedreigingen.

Een van de meest voorkomende schendingen is de verontreinigingen van de beek door illegaal sluikstort en afvalwater afkomstig van verschillende kleine bedrijven uit de omgeving.

Een tweede belangrijke reeks bedreigingen zijn de vele illegale weekend-verblijven in de omgeving. Ook het biologisch evenwicht en het esthetisch karakter van dit landschap worden voortdurend verstoord. Zo wordt het gebied de Staart te Neeroeteren, dat de status van reservaat bezit op het Ontwerp-Gewestplan, door drainage en inzaaien

van gras over een oppervlakte van +- tien hectaren grondig verwoest. Zo ging een zeer vochtig elzen- en wilgenstruweel teloor.

En ten slotte, de normalisatie of rechttrekking van de beek vanaf Neeroeteren tot aan de monding in de Maas. Enige jaren geleden werd door de Landelijke Waterdienst te Hasselt onder Ingenieur Francois, het plan opgevat, om de Bosbeek recht te trekken ten einde wateroverlast te voorkomen. Nochtans is de Bosbeek de laatste honderd jaar nooit overstroomd geweest en is er zelfs geen sprake van wateroverlast in de omgeving.

Alhoewel de nefaste gevolgen van een rechttrekking alom bekend zijn en men hieraan in het buitenland zelfs niet meer wil denken, kreeg het Brusselse Studiebureau Belgroma, welke ook de Mark heeft rechtgetrokken, onder impuls en voorspraak van Ir. Francois, hoofd van de Landelijke Waterdienst te Hasselt, opdracht de laatste kronkelende beken in Limburg te verkwanselen.

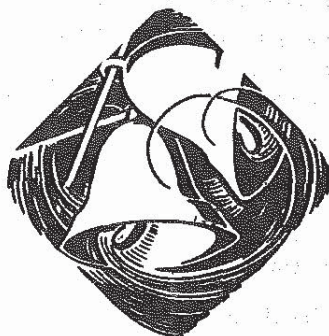
Tot daar een overname uit het persdossier dat werd uitgereikt op een persconferentie te Brussel op woensdag 7 februari 1979 ten huize van Bond Beter Leefmilieu.

Als protest tegen deze gang van zaken, geeft het Natuurhulpcentrum van Opglabbeek op zaterdag 21 april een diamontage over de verloren gegane pracht en over de langzame aftakeling van de Vallei van de Bosbeek. Deze reeks gaat door in zaal VONA in Opglabbeek Centrum vanaf 20.00 uur. Dan kan je zien wat er allemaal verloren is gegaan.

Wij verwachten iedereen die nog een hart heeft voor de Vallei vande Bosbeek. Steun onze actie, breng je vrienden mee. Het is voor UW en voor Ons leefmilieu dat we vechten. Laat van je horen, laat je zien.

Inlichtingen: NATUURHULPCNTRUM-VOGELASIEL.

Dennenstraat, 6,
3660 Opglabbeek.
Tel: 011.85.49.06.

ALLES HEEFT EEN PRIJS, DE VRAAG IS ALLEEN: WIE ZAL HEM BETALEN????
*****Albert Helman.*****

Moe getergd, vervuild, gedeeltelijk gekanaliseerd en
bebouwd is van ons heengegaan

DE VALLEI VAN DE BOSBEEK

Lid van verschillende Natuurbeschermingsverenigingen

Gelegen te Opglabbeek, en aldaar overleden
in onze "Moderne Tijden".
Voorzien van de nodige weekendhuisjes en vijvers.

Dit melden U met diepe droefheid;

MOEDER NATUUR

zijn echtgenote

Vogels

Vlinders

Zoogdieren

Vissen

Kikkers

de kinderen

Bloemen en planten

Bomen en struiken

Kruiden en gewassen

de families

De levensloop van de vallei van de bosbeek
wordt vertoont aan de hand van 300 unieke natuurdias op
zaterdag 21 april 1979 in zaal VONA te Opglabbeek-Centrum.

Aanvang te 20 uur.

U wordt verwacht.

V.V. Natuurhulpcentrum, Opglabbeek - Tel. 011-854906

Alle Limburgse Natuurverenigingen bieden hun
meest groene spijt aan bij dit verscheiden.
Zij beloven op een grimmige wijze alles in het
werk te stellen, opdat dit zich niet herhale.

Wij zullen zien, zei de blinde, en liep tegen
de muur van laksheid en onbegrip.

GOED OM TE WETEN

LIJST VAN DE BIOTOOPSTUDIES GEMAAKT NA HET VOLGEN VAN DE CURSUS
NATUURGIDS TE BOKRIJK IN 1978.

Zoals vorig jaar publiceren we weer de volledige lijst van de bekende titels. Functie hiervan is dat iedereen die interesse heeft voor een bepaald gebied en hierover inlichtingen wil nemen of het bestuderen steeds terecht kan bij iemand die er al iets over weet. Ter inlichting delen we U mee, dat één exemplaar van elke studie is ondergebracht in het Centrum voor Bosbiologie Bokrijk, waar het voor iedereen ter inzage ligt. Het nummer na de titel wijst op een andere persoon die meewerkte aan dezelfde biotoopstudie.

1. Beliën Marc, Klokstraat 27, 3540 Zolder (011.53.53.00)
Het natuurreservaat Ter Laemen.
2. Bloemen Silveer, Steenhovenstraat 43, 3530 Houthalen (011.53.33.59)
Het gebied Meylandt te Heusden-Zolder.
3. Boiten Maurice, Tomstraat 2, 3500 Hasselt (011.27.01.70)
De Heksenberg en zijn omgeving te Hasselt.
4. Braes Roger, Pastoor Dergentlaan, 57, 3220 Aarschot
's Hertogenheide te Aarschot.
5. Bunckens Jean-Luc, Slagerslaan 7, 3500 Hasselt (011.27.73.71)
De Prinsbeemden te Kuringen-Hasselt.
6. Cams Frans, Provinciebaan 41, 3170 Herselt
's Hertogenheide te Aarschot (4)
7. Coëteur Joseph, Runkstersteenweg, 259, 3500 Hasselt
De Prinsbeemden te Kuringen-Hasselt (5).
8. Cools Willy, Hubert Droogmansstraat 58, 3560 Koersel (011.43.33.24).
De Holle wegen te Paal.
9. Cornelissen Luc, Berenbroekstraat 82, 3600 Genk.
Het Lang Water te Diepenbeek.
10. Crèvesoeur Luk, Hoogstraat 37, 3600 Genk (011.35.28.95)
De houtwallen en houtkanten te Zonhoven.
11. Cryns Jan, Deken Bernardstraat, 3690 Maasmechelen.
De Paso delle Colombe in Zwitserland.
12. Debeuf Willy, Margaretalaan 72, 3600 Genk (011.35.32.90)
De Cannerberg te Kanne.
13. Delhaise Sabine, Henegauwlaan 59, 3500 Hasselt
De Houtwallen en houtkanten te Zonhoven (10)

14. Diels Jos, Rietveldstraat, 1, 3571 Munsterbilzen
De houtwallen en houtkanten te Zonhoven. (10).
15. Everts Pol, Berkenlaan 78, 3500 Hasselt (011.22.64.84)
De Platweyers te Zonhoven-Hasselt.
16. Feyen August, Boogstraat 35, 3530 Houthalen (011.53.53.90)
De houtwallen en houtkanten te Zonhoven (10).
17. Geyskens Wilma, Hoevenbeemden 23, 3282 Testelt.
Een zomerwandeling te Testelt.
18. Hrb Dagmar, Hondsbos 2, 3600 Genk.
De Teut te Zonhoven-Hasselt.
19. Jacob Margo, Kapelstraat 18, 3512 Spalbeek.
De Laagbeemden te Meldert-Lummen.
20. Jacobs Jozef, St. Hubertusstraat 44, 3500 Hasselt
Het park "Villers" te Hasselt.
21. Jacobs Rik, Wierhoekstraat 20, 3511 Kuringen (011.25.08.22)
Kolberg te Stokrooi-Kuringen-Hasselt.
22. Jansen Victor, Pietelbeekstraat 208, 3500 Hasselt (011.27.08.00)
De maten te Genk.
23. Janssen Silvain, Dennenstraat 6, 3660 Opplabbeek (011.85.49.06).
De vallei van de Rosbeek te Opplabbeek.
24. Kempeneers Luc, Daaleinde 51, Kortessem (011.37.63.31)
De beemden van de Molenbeekvallei te Kortessem.
25. Lemmens Marc, Dreef 13, 3600 Genk (011.35.40.11)
Kolderbos te Genk.
26. Lenaerts Erik, Stationsplein 6, 3820 Alken (011.31.25.77)
Domein van Nieuwenhoven te St.Truiden.
27. Maes Henri, Molenstraat 104, 3540 Zolder
De Berkenbosbeek te Zolder.
28. Maes Jan, Opperveldstraat, 26, 3630 Maasmechelen (011.76.96.86)
De Mechelse Heide te Maasmechelen.
29. Masse Louis, Heidestraat 28, 3500 Hasselt (011.22.41.09)
De Heksenberg en zijn omgeving te Hasselt (3).
30. Neys Willy, Heerbaan 263, 3560 Koersel Beringen.
De vallei van de zwarte beek te Koersel.
31. Nijs Georges, Hoevebeemden 23, 3288 Testelt
De wijk "Hoevebeemden" te Testelt.
32. Nijs Jos, Zandstraat 78, 3988 Laakdal
Helschot te Herselt.
33. Nijs Martine, Slihaagstraat 19, 3600 Genk
De Teut te Zonhoven (18)
34. Nijs Monique, Terboektenstraat 16, 3601 Zutendaal.
Het brongebied van de Molenbeek te Zutendaal.
35. Paulussen Guido, Onderwijslaan 12, 3610 Diepenbeek
Het natuurreservaat "De Maten" te Diepenbeek.
36. Peirelinck Miel, Grasbos 21, 3290 Diest (013.33.24.99)
De Hoge Venen (42).

37. Poppe Sonja, Koolmijnlaan 82, 3560 Beringen (011.43.39.35)
Van steenstort tot genemeerbeek te Beringen.
38. Rekkers Els; Steenhovenstraat 43, 3530 Houthalen (011.53.33.59)
Het gebied Meylandt te Heusden-Zolder (2)
39. Roncado Elio, Lietenstraat 3, 3660 Opglabbeek
Lanklaarbos te Lanklaar.
40. Schaeken Alfons, M. Scheperslaan 16, 3540 Heusden Zolder (011.53.58.29)
Ter Laemen en Vogelsanck te Zolder (48)
41. Schreurs Mathieu, Molenweg, 70, 3660 Opglabbeek
Broekkant en Dorperbroek te Opglabbeek.
42. Schuiten Rik, Frankenstraat 34, 3290 Diest (013.33.37.38)
De Hoge Venen (35).
43. Snoeks Gaston, Basveldweg 2, 3520 Zonhoven
Het gebied Meylandt te Heusden Zolder (2).
44. Terriijn Jozef, Acacialaan 77, 3950 Beringen-Paal (011.43.32.77)
Het Willebroek te Deurne-Schaffen-Paal.
45. Thys Ivo, Demerstraat 53, 3711 Elderen-Riemst.
De beemden van Membruggen.
46. Tubbax Jos, Herseltsebaan 2, 3281 Averbode (013.77.18.19)
's Hertogenheide te Aarschot (4).
47. Van Bockrijck J., Ossendriesstraat 7, 3520 Zonhoven
Het dal van de Laambeek te Zonhoven (51)
48. Vandecruys Lisette, St.Jozefstraat 6, 3540 Heusden-Zolder
Terlaemen en Vogelsanck te Zolder (40).
49. Vanden Boer Jozef, St. Jorisstraat 34, 3583 Overpelt (011.64.30.44)
De Bergeykse Dijk te Neerpelt.
50. Vanderlinden Hugo, Strijphout 21, 3600 Genk (011.55.14.92)
De Stiemevallei te Genk.
51. Vandikkelen R., Ossendriesstraat 57, 3520 Zonhoven.
Het dal van de Laambeek te Zonhoven (47).
52. Vanduffel Roger, Tulpenstraat 10, 3530 Houthalen (011.35.62.94)
Klein Hengelhoef te Zonhoven en Houthalen.
53. Vanlaer Julien, Monsstraat 60, 3570 Peer (011.73.62.83).
Het gebied Meylandt te Heusden-Zolder (2).
54. Vanmuysen Arthur, Stationstraat 144, 3760 Lanaken (011.71.40.31)
De Heidevijvers te Lanaken (55).
55. Verjans Gerry, Marottenhofstraat, 13, 3760 Lanaken (011.71.38.33)
De Heidevijvers te Lanaken (54).
56. Verschakelen Marc, Duinberglaan 58, 3030 Heverlee
Het Brongebied "Les Tahans" te Namen (57).
57. Verschakelen Willy, Duinberglaan 58, 3030 Heverlee
Het Brongebied "Les Tahans" te Namen (56).
58. Vincken André, Dennegaerdelaan, 15, 2668 As (011.65.78.71).
Heiderbos te As (59).
59. Vincken Guido, Heikant 65, 3540 Zolder (011.53.44.57)
Heiderbos te As (58).

60. Zanders Ludo, Weg naar Boyen, 4, 3651 Dilsen (011.75.66.75).
En grindgat van de N.V. Juliana te Stokkem.
61. Goemans Tom, O.L.V.straat, 227, 3820 Alken (011.31.30.90).
De Kaalbeek te Alken.
62. Deckers Hugo, Jan van Helmontlaan, 44, 3500 Hasselt (011.22.78.02)
De Holle wegen te Paal (9).
63. Willems Tom, Putvennenstraat, 27, 3500 Hasselt (011.22.44.36).
De Holle wegen van Paal (9).
64. Vandenbroek Maurice, Blindestraat, 24, 3611 Beverst.
niet bekend.

Dit gedicht van Pater Landewald dragen wij op aan de laatste korhoenders op de Limburgse hei.

HEIDEHANEN.

koene stoere
koerekoerend hoen
van de heide
heidehaan.

vroeg beroerd
vroeg vervoerd
eer aan groene verten
sterrengroepen sterven
eer de heideboeren
in de voren wroeten.

wijl ik sluip in schemerduister
door struweel van heide-struiken
hoor ik hanen slijpen
nijdig sissen
gis ik flitsen
van de witte
hooggetilde lierestaart
driftig vleugeltrillen
wijl het licht de heuvel klaart.

Steekgevechten haan bij haan
stoer zich stuitend
in hun stout bestaan.

preuts zij springen
prat op kracht
spreiden lentepracht
in kloekmoedig mededingen.

spel van levensweelde
enig uitgebeelde
overvloed
die mij
en de hei
stonden lang verstillen doet.

MEN BESEFT PAS DE WAARDE VAN IETS, ALS HET ECHT VERDWENEN IS.

VOOR MEER BEKENDHEID.

Natuurbeschermingsactie Limburg (NAL) was in 1977 zonder inkomen. De Werkgroep Limburgse Natuurgidsen meende Nal te kunnen steunen in de vorm van een geldelijke overdracht voor de werking. Voor 1978 lag de steun op een ander vlak. In het vooruitzicht van verschillende grote natuurtentoonstellingen die voor 1978 waren gepland, werd de noodzaak gevoeld naar buiten te treden en meer bekendheid na te streven voor beide werkgroepen. De keuze viel op een afzonderlijke tentoonstellingsstand met gemakkelijk hanteerbare panelen, die door iedereen kunnen worden geplaatst. De opmaak werd gepland naar éénzelfde stramien.

Zo gebeurde. Voor beide groepen werden 3 panelen gemaakt. Om bestand te zijn tegen vervoer, werden gestratificeerde platen gekozen voorzien van omlijstingen en steunpalen in Rood Noors Grenenhout. Beide standen werden van een afzonderlijk kist voorzien, gemaakt van watervaste betonplexplaten (18 mm voor de bodem en de zijkan-ten en 5 mm voor het blad). Deze kisten kunnen vervoerd worden op een bagagedrager of een aanhangwagen. De standen vonden een onderkomen bij Marijke Van Houtte, die wij hartelijk danken voor het be-reidwillig ter beschikking stellen van haar woning.

De totale prijs voor het materiaal voor 2 kisten, 6 panelen en 8 steunpalen bedroeg 10.600 frank. Lijkt veel, maar werk en uitbaat-kosten waren geheel gratis. De panelen werden geverfd en aangekleed met teksten en foto's in kleur en wit-zwart voor de prijs van 4619 frank voor de gidsen en voor 6000 frank voor NAL. De steun van de gidsen aan NAL voor 1978 bedroeg dus (5300 + 6000) 11.300 frank.

Een begeleidende folder van 6 bladzijden in 2-kleurendruk over de werking van de gidsen werd gedrukt op 3000 exemplaren aan 6000 fr.

In 1978 werden de standen geplaatst op 5 grote natuurtentoonstellin-gen waarvan Zonhoven de primeur genoot. Voor 1979 werden reeds 3 aanvragen gedaan vanuit Beringen, Hasselt en St.Truiden. Ze kunnen voor elke milieuvriendelijke manifestatie worden aangevraagd en ge-bruikt. Om het halen en terugbrengen af te spreken, neme men con-tact met Cécile Ulenaers, Steenweg Linde, 24, 3570 Linde- Peer. De onkosten voor het gebruik van de panelen bedragen niets. Een eventuele vergoeding aan kilometeronkosten voor het halen en het terugbrengen is welkom.

De standen hebben een gezamenlijke lengte van 6 meter met een hoog-van 1,90 meter. Ze kunnen in de lengte worden gesteld langs een muur in een hoek of als een driehoek geplaatst in het midden van een open ruimte. De achterkanten zijn niet aangekleed, maar komen daar even-tueel wel voor in aanmerking. De aanhechting is echter alleen moge-lijk als het materiaal van te voren op een groot blad is aangebracht, dat kan worden gehecht aan de omlijsting van de panelen. De platen zijn gestratificeerd en ondoorbaar met de gewone middelen. De grootte van de panelen is 185 x 125 centimeter.

Wij hebben maar één wens: dat men er veel gebruik van make, het ideaal dat wij nastreven waardig.

Jef Leijssen.

Men vroeg ons de jongeren deze buitenkansjes voor sportieve vakantiedagen aan te kondigen...Geef het programma door...

NATUUR 2000

VLAAMSE JEUGDBOND VOOR NATUURSTUDIE EN MILIEUBEHOUD - V.Z.W.

Sekretariaat : Bervoetstraat 33, 2000 Antwerpen (031/31.26.04)

De V.J.N. NATUUR 2000 groepeerde jongens en meisjes van 12-25 jaar. Voor-
naamste activiteiten : de studie van de ons nog resterende natuur en het
ijveren voor het behoud van een leefbaar leefmilieu.

Tijdens het werkjaar 1979 zal de V.J.N. NATUUR 2000 de volgende studie-
en werkkampen organiseren :

24-26 febr. : VERDRONKEN LAND VAN SAAFTINGE EN OMGEVING.

Kaderkamp over wintervogels en over de problematiek van de
Linker Scheldeoever. Veldwaarnemingen, lezingen, film, dia's
Verblijf in chirolokaal te Kiildrecht.
Vervoer : groepsreis per fiets vanuit Antwerpen.
Prijs : 350,-fr., alles inbegrepen (550,-fr. voor niet-leden).

13-18 apr. : VALLEI VAN DE BOVEN-MARK BIJ WORTEL.

Kaderkamp over de fauna en de flora van een bijna ongerept maar
momenteel met ruilverkaveling bedreigd natuurgebied.
Verblijf in schoolgebouw te Wortel.
Vervoer : groepsreis per fiets of bus vanuit Antwerpen.
Prijs : 250,-fr., alles inbegrepen (450,-fr. voor niet-leden).

16-19 apr. : VLAAMSE ARDENNEN BIJ OUDENAARDE.

Kaderkamp over slakken, er wordt ook een inleiding gegeven
in de geologie van de streek.
Verblijf in jeugdhoeve te Mater.
Vervoer : groepsreis per trein vanuit Antwerpen.
Prijs : 400,-fr., reis niet inbegrepen (600,-fr. voor niet-
leden).

28 apr. t/m : NOORD-BRABANT.
01 mei

Kaderkamp over dieren en planten van de heide (o.m. de kor-
hanen). Lezingen, film en dia's (zeer) vroege ochtendexkur-
sies en veldobservatie.
Verblijf in schoolgebouw te Huybergen (NL.).
Vervoer : groepsreis per fiets vanuit Antwerpen.
Prijs : 350,-fr., alles inbegrepen (550,-fr. voor niet-le-
den).

29 juni t/m : NACHTZWALUWENKAMP KALMTHOUTSEHEIDE.
01 juli

Kaderkamp over nachtzwaluwen e.a. heidedieren (o.m. nachtvlinders, libellen). Lezingen, nachtekursies en veldobservatie

Verblijf in tenten aan de rand van de heide.

Vervoer : op eigen houtje.

Prijs : 100,-fr., (300,-fr. voor niet-leden).

Je kan je inschrijven op onze kampen door een inschrijvingsformulier aan te vragen bij het bondssekretariaat, Bervoetstraat 33, 2000 Antwerpen en door de deelnemingsprijs te storten op rek. 414-9092971-33 van Natuur 2000-Kampen, Antwerpen !

04-13 juli: ARDENNENKAMP NISMES-COUVIN.

Studiekamp over planten (orchideeën), vogels en insecten in een onvoorstelbaar rijk natuurgebied. Verblijf in tenten van BLOSO.

Vervoer : groepsreis per trein vanuit Antwerpen.

Prijs : 1950,-fr., alles inbegrepen (2200,-fr. voor niet-leden).

16-24 juli: DE BOURGOYENMEERSEN BIJ GENT.

Natuurbeschermingswerkkamp in 200 ha geklasseerde Leiemeersen met een typische flora. Uit te voeren onderhoudswerken : maaien, opnieuw graven van een sloot, herstellen van afsluitingen (afgewisseld met exkursies, lezingen enz.). Verblijf in het onthaalcentrum aan de rand van het natuurreservaat.

Vervoer : groepsreis per trein vanuit Antwerpen.

Prijs : 350,-fr., reis niet inbegrepen (550,-fr. voor niet-leden).

Bijz.vwde : bestand zijn tegen dagenlang werk.

02-08 aug.: DE SNEPKENSVIJVER BIJ LICHTAART.

Natuurbeschermingswerkkamp in dit internationaal bekende natuurreservaat. Beheerswerken ivm de overwoekering door de overigens zeer welriekende gagelstruiken zijn dringend noodzakelijk. Verblijf in nabijgelegen kamphuis Heideheem.

Vervoer : groepsreis per fiets vanuit Antwerpen.

Prijs : 350,-fr., alles inbegrepen (550,-fr. voor niet-leden).

Bijz.vwde : bestand zijn tegen dagenlang kapwerk.

17-24 aug.: VAARKAMP OP IJSSELMEER EN WADDENZEE.

Met de historische driemast-schoener "Sepha Vollaars" (31,20 m lengte over alles, 450 m2 zeiloppervlakte, 20 pl.), de vertrekhaven is Enkhuizen-Buitenhaven. Vervoer : groepsreis vanuit Antwerpen.

Prijs : 3450,-fr., alles inbegrepen (4000,-fr. voor niet-leden).

27-31 aug.: NAZOMERKAMP SCHOUWEN-DUIVELAND.

Ons zesde studiekamp op dit Zeeuwse eiland. Vnl. onderzoek op wadvogels (hoog-en laagwatertrek), bezoek van diverse natuurreservaten. Verblijf in kamphuis "De Schelphoek" a/d gelijknamige kreek, midden in een natuurgebied gelegen.

Vervoer : groepsreis per fiets vanuit Antwerpen.

Prijs : 950,-fr., alles inbegrepen (1200,-fr. voor niet-leden).

08-09 sep.: KAMPENEVALUATIE-KADERWEEKEND.

Lezingen, films, dia's, volksdansen, pannekoekenslag, enz. Stedel. Jeugdcentrum Den Wolsack, Oude Beurs 27, Antwerpen. Logement in ons Bondshuis, Bervoetstr. 33. Gratis voor deelnemers aan min. 1 kamp.

12-14 okt.: PADDESTOELENKADERKAMP TE BLANDEN BIJ LEUVEN.

Kaderkamp over paddestoelen met inleidende lezingen door specialisten en met exkursies in het nabijgelegen Heverleebos-Meerdaalwoud. Verblijf in de "Ekstermolen".

Vervoer : groepsreis per trein + bus vanuit Antwerpen.

Prijs : 300,-fr., reis niet inbegrepen (500,-fr. voor niet-leden).

31 okt.t/m: BRESKENS-WALCHEREN-VEERSEMEER.

03 nov.

Kaderkamp voor het bestuderen van vogeltrek. Verblijf in pll. kamphuis. Vervoer : groepsreis per bus vanuit Antwerpen.

Prijs : 600,-fr., alles inbegrepen (800,-fr. voor niet-leden).

27-30 dec.: EINDEJAARSKONGRES.

Voordrachten, films uitstappen naar natuurreservaten in eigen land en in Zeeland, vergaderingen enz. Verblijf nog nader te bepalen.

Vervoer : groepsreis vanuit Antwerpen.

Prijs : 400,-fr., reis niet inbegrepen (600,-fr. voor niet-leden).

31 okt.t/m: BRESKENS-WALCHEREN-VEERSEMEER.

03 nov.

Kaderkamp voor het bestuderen van vogeltrek. Verblijf in pll. kamphuis. Vervoer : groepsreis per bus vanuit Antwerpen.

Prijs : 600,-fr., alles inbegrepen (800,-fr. voor niet-leden).

27-30 dec.: EINDEJAARSKONGRES.

Voordrachten, films uitstappen naar natuurreservaten in eigen land en in Zeeland, vergaderingen enz. Verblijf nog nader te bepalen.

Vervoer : groepsreis vanuit Antwerpen.

Prijs : 400,-fr., reis niet inbegrepen (600,-fr. voor niet-leden).

Dank zij onze kontakten met jeugdbonden voor natuurstudie buiten ons eigen land, kunnen wij ook de weg wijzen naar kampen in Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Engeland, Skandinavië, enz. Data e.a. informatie hierover worden gepubliceerd in ons bondsblad "BEENBREEK" dat om de 6 weken verschijnt. Abonnementsprijs : 200,-fr. te storten op rek. 410-0465261-72 van Natuur 2000 vzw.

 MEN ZAL OUD ZIJNDE OOGSTEN WAT MEN JONG ZIJNDE ZAAIDE. Vlaamse spr.

nulde jaargang, nr. 1

lente 1979.

NAL

natuur en milieu in limburg.

Om mee te beginnen ...

Vlaanderen zond en zendt zijn zonen en dochters uit, al generaties lang. Naar alle uithoeken van onze aardbol export eerden zij gods- vrucht en beschaving. De achterban op het thuisfront werd geïnfor- meerd en tot vrijgevigheid aangemaand langs de tijdschriften van de verschillende congregaties.

Buiten de naam zal er voor de buitenstaander wel niet zo heel veel verschil geweest zijn tussen al die uitgaven. Een aantal mensen hebben daar het logische besluit uit getrokken dat t 't onder één titel ook wel zou gaan. 't Zou zelfs beter moeten gaan! Met een hogere oplage krijg je nu eenmaal meer mogelijkheden, zowel wat de inhoud als wat de vormgeving betreft.

Uit dat initiatief groeide indertijd het tijdschrift WERELDWIJD. Sommige lezers vinden dat het wel erg luxueus is voor een derde- wereld-tijdschrift: glanzend papier, kleurenfoto's ... Maar feit is dat het doordringt tot een publiek dat anders niet met deze proble- matiek in aanraking gebracht zou kunnen worden. In een tijd waarin de informatie langs de kleurentelevisie de huiskamer inspoelt, zit je met een goedkoop, sober stenciltje vlug vast.

Er is nood aan vlot leesbare, mooi geïllustreerde in formatie, ook over ons eigen leefmilieu: wat er nog van overblijft, en wat er moet gedaan worden om het te behouden. We willen proberen zo'n informatie- blad op te bouwen uit de ledenbladen van de verscheidene Limburgse natuurverenigingen. Sommigen vrezen dat zo'n fusie zal eindigen in een glad geschreven ding, waarin voor de plaatselijke berichtjes geen plaats meer zal zijn. Dat is nu precies NIET de bedoeling! Wat interessant is voor iedereen, moet in ieders brievenbus komen - liefst mooi gedrukt en met een rake foto of tekening erbij. Maar het verslag van een excursie met je afdeling, of de neerslag van de laatste ledenvergadering moet ook naar de lezers - van de bewuste plaatselijke groep! - doorgespeeld worden.

Daarom wordt gedacht aan een formule waarin het algemeen en het regionaal gedeelte gesplitst kunnen worden. Dit jaar is het algemene gedeelte slechts een "aanhangsel" van het plaatselijke. We moeten inderdaad technisch en organisatorisch de samenwerking nog uittes- ten: daarom die "nulde jaargang". Volgend jaar hopen we het helemaal centraal te kunnen aanpakken. Kleurenfoto's en andere dure dingen zullen er wel niet bij zijn. Maar we willen wel iets brengen dat - bij wijze van spreken - in de wachtkamer van de dokter moet kunnen liggen.

Zoals gezegd: dit is een proeffjaar. Goede raad is dus altijd welkom. Wat vind je bijvoorbeeld van de naam? En waar zouden we vooral aandacht aan moeten besteden? Of juist niet mee mogen beginnen! Laat horen. Misschien openen we wel een lezers-rubriek!

Redactie: Rik Palmans
Dorpsstraat 3 H
3792 VOEREN.

Wielewaal-afdelingen Noord-, Midden- en
Zuid-Limburg, en Maasland,
Werkgroep ISIS,
Leefmilieu Eigenbilzen,
Groenkomitee Hasselt,
Limburgse natuurgidsen ...

allemaal samen ongeveer 2000 natuurvrienden
die deze NAL-bladzijden in hun bus krijgen !

NAL - AKTUEEL !

30 september : naar KANNE !

Het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming organiseert reeds meer dan 25 jaar, afwisselend in het nederlandstalig en het franstalig gedeelte van ons land een NATIONALE NATUURBESCHERMINGS-DAG. De voornaamste bedoeling van deze volksmanifestatie is: de aandacht vestigen op de bedreigingen die op een of ander waardevol natuurmonument rusten en te ijveren voor de bescherming ervan.

Voor 1979 is deze dag gepland in Limburg. Op 30 september a.s. is geheel Limburg samen met natuurvrienden uit Vlaanderen, Wallo-nië en Nederlands Limburg te gast in het witte dorp KANNE (fusie-gemeente Riemst).

Het thema van deze natuurbeschermingsdag staat in het teken van de bescherming van de Sint-Pietersberg: "NATUUR EN LANDBOUW: UIT-GEMERGELD?".

De praktische organisatie van deze dag berust bij de werkgroep "Leefmilieu Riemst", in samenwerking met Natuurbeschermingsactie Limburg, de Limburgse Natuurgidsen en uiteraard alle overige Limburgse natuur- en milieuverenigingen.

Het programma, dat nog wel kleine wijzigingen kan ondergaan, ziet er als volgt uit:

- 10.00 uur: aankomst, bezoek aan infostands, tentoonstelling, ...
- 11.00 uur: officiële manifestatie met toespraken op het 'plein' van Kanne,
- 12.00 uur: picknick in een van de cafés in de omgeving of op een voorziene ruimte,
- 13.30 uur: < * geleide wandelingen naar de bedreigde gebieden van Caestert en de Roosburg o.l.v. natuurgidsen of goede kenners van de streek,
* alternatieve activiteiten zoals animatie door volksdansgroepen, bezoek aan een typische boerde-rij, groeve, ...
- 17.00 uur: einde van de activiteiten.

Programmaboekjes en zelfklevers zullen tijdig ter beschikking zijn en kunnen op voorhand door de verenigingen aangevraagd worden. Op het gebied van Caestert komen we uitgebreid terug in het zomer-nummer van ons tijdschrift.

v.z.w. N.A.L.

Het proces van de A-24.

Op 6 oktober '78, anderhalf jaar na de feiten, verschenen de 9 van Overpelt voor de eerste, op 15 december '78 voor de tweede, en op 23 februari '79 voor de derde maal voor de Hasseltse rechtbank. De betichting van brandstichting werd bij gebrek aan voldoende bewijzen ingetrokken. Zij staan nu terecht voor vernielingen aan een brug over de A-24. Dit gebeurde na de monumentale betoging van 23 april '77 toen meer dan 6000 verbolgen Limburgers hun afkeuring lieten blijken over het doordrukken van het overbodig A-24-project dat onze laatste open ruimte vernielt.

Negen zondebokken, allen jongeren, werden aan de hand van wat onduidelijke foto's uitgekozen en gedagvaard voor een geforceerde schadevergoeding. En dat voor iets, waarvan geen mens kan bewijzen dat zij het hebben gedaan. Zullen zij, ondanks de fiere getuigenissen, toch opdraaien voor hun "groene" ideaal en getekend worden voor het leven? Of worden zij gebruikt als hefboom om de jeugd het zwijgen op te leggen?

Feit is dat zij het slachtoffer zijn van hun gerechtvaardigd protest tegen het uitdagend gedoe van een openbare instelling, waarvan het bestaan reeds lang overbodig is en de ontbinding noodzakelijk. De E-39, een instelling die de gelden van de gemeenschap verkwist om te voldoen aan haar machtswellust. Daarom, niet de 9 van Overpelt zijn verantwoordelijk, maar wel de E-39-beton-diktatuur die het volk tegen zich opjaagt met een overbodige A-24 en haar nutteloze infrastructuur, alleen gecreëerd om het bestaan van de E-39 te handhaven. Daarom, niet de 9 van Overpelt dienen gedagvaard maar wel de E-39.

Wij willen een rechtspraak in dienst van de gemeenschap en niet in functie van de E-39-firma en haar belangengroepen. Nat het fiere getuigenverslag waarin iedereen de WAARHEID kon horen, willen wij niet meer dat deze jongeren moeten opdraaien voor de overdreven financiële eisen. De overheid is niet alleen tekort geschoten door het toelaten van de bruggenbouw, maar ook bij de bewaking van de brug op de dag der betoging. Dus is zij verantwoordelijk voor de schade en de vernieling.

Ook bij deze vierde verschijning zullen wij er zijn want niet alleen de negen maar allen zijn tegen. Wij blijven de 9 van Overpelt trouw. Zoals wij achter de getuigen stonden, zo staan wij nu achter de verdedigers. Wij verzetten ons in elk geval tegen het monddood maken van de jeugd. Wij verdragen niet, dat zij worden afgeschrift in het gebruik van het wettelijk en democratisch recht tot betogen. Wij bereiden ons voor om de gevolgen van een eventuele slechte afloop op te vangen.

DAAROM: vrijdag, 11 mei '79, RECHTBANK te HASSELT, zaal A, om 9.00 uur.

Zij verschijnen voor ons, wij staan achter hen !

GEHEEL GROEN LIMBURG TEGEN DE GRIJZE E-39 !

Monik Rodiers, Winnerstraat 42, 3588 Eksel.

Lessencyclus : ZACHTE ENERGIE.

De laatste tijd wordt er nogal wat gepraat over zonneënergie, windenergie, zonnepanelen, zachte technologie, compost-WC's, methaanvergisting, ... In Limburg is er echter weinig informatie te krijgen omdat hier weinig praktische projecten van de grond komen. De v.z.w. KRINGLOOP wil deze leemte opvullen door alvast een reeks informatieve avonden te organiseren in samenwerking met het Cultureel Centrum in Hasselt.

Wij hebben daarom contact opgenomen met mensen van DE KLEINE AARDE van Bostel (Nederland), die al jaren tegen de stroom oproeien en al heel wat projecten tot een goed einde gebracht hebben. Zij hebben vooral veel praktische ervaring met allerlei milieuvriendelijke vormen van energieopwekking.

De werkgroep "Zachte technologie" en A.T.O.L. (Alternatieve Energie voor Ontwikkelingslanden) van Leuven zorgen voor de twee laatste avonden. Zij hebben ook al een paar geslaagde projecten op hun naam staan en helpen de geïnteresseerde vooral door hun tijdschrift: "De Koevoet".

Deze cyclus is beslist een aanrader voor de geïnteresseerden: verbouwers, knutselaars, nieuw-bouwers, milieugroepen, alternatievelingen en natuurlijk alle anderen met een brede interesse.

PROGRAMMA: 11 mei: algemene energievormen, werking van de 'Kleine Aarde'.

18 mei: praktische toepassingen: wind-, zonne-, waterenergie; compost-WC, methaangas, ...

door: Jos van Doorn (van de 'Kleine Aarde', Bostel)

1 juni: het energie(wan)beleid in België en de Belgische situatie.

8 juni: praktische toepassingen.

door: Frans (van de werkgroep 'Zachte Technologie' en ATOL)

Alles gaat door in zaal B11 van het C.C. in Hasselt, telkens om 20.00 uur.

Toegang: 300,- BF voor leden van DE KRINGLOOP v.z.w.,
350,- BF voor niet-leden.

Kaarten zijn beschikbaar vanaf april bij: De Kringloop v.z.w., Leopoldsplein 44 in 3500 Hasselt (tel. 011-22.64.00).

DE KRINGLOOP v.z.w.

Bekende planten ?

Je wou steeds méér planten leren kennen? Een ontdekkingstocht! Maar, vraag je jezelf af: "Ken ik het ontdekte?" Het kan je dan gebeuren dat je er wat dieper op wilt ingaan.

Toe, dan maar terug naar je bekende kruiden om ze eens nader te bekijken. Zodra ze hun eerste bloemen openen. Goed, maar kijk ze na één maand, na twee maanden weer eens aan. Dan heeft de bloem haar volle bestemming bereikt. Vrucht zetten, zaden laten rijpen, ze verspreiden. Gelukkig vind je vaak, op dezelfde plant, bloemen in verschillende stadia van ontwikkeling. Dat geeft heel wat bekijks. Je wordt beschamd om je geringe kennis en je denkt: "Wat wist ik ervan?"

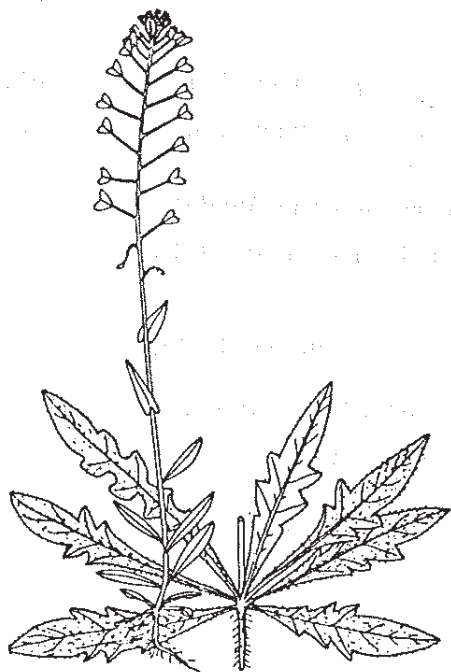
LENTEBLOEIERS.

In maart, april, soms nog vroeger, kan je reeds heel wat opmerken. Voorwaarde is: flink bekijken, met plezier! Willen we het eens proberen? liefst met onderling overeenkomstige, dus vergelijkbare soorten, bijvoorbeeld de vroege kruisbloemigen. Die familie biedt je stof te over. De bloemen zijn veelal klein, dus best een loupe gebruiken met een niet te klein veld, met een vergroting van acht bijvoorbeeld.

HERDERSTASJE (*Capsella bursa-pastoris*).

Wie zag het beurzekenskruid al niet eens in de winter bloeien? Het herderstasje is haast een wereldburger geworden. Naar het schijnt werd dit kruidje door het verkeer vanuit het Middellandse-Zeegebied naar alle windstreken verspreid.

Het plantje is bijzonder veranderlijk. Maar de typische vruchtjes, beneden aan het trosje, geven steeds uitsluitend: een driehoekig, omgekeerd hartje. Een "hauwtje" noemt de flora zo'n vruchtje. Om een "hauw" te zijn, moet een vrucht van een kruisbloemige méér dan driemaal zo lang als breed. Dat is bijvoorbeeld bij de pinksterbloem het geval.

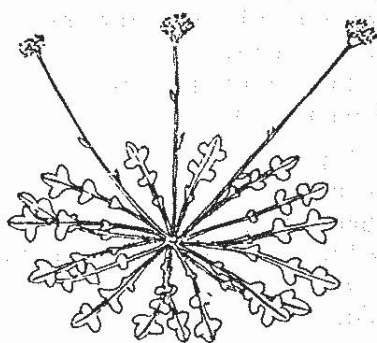
De veranderlijkheid, waarvan we daareven gewaagden, zit hem in de hoogte, in de bladvorm, in de grootte van de bloempjes. Was je soms niet verrast planten aan te treffen van wel een el hoog? Op een vruchtbare akker misschien, of op

* illustraties: naar J. HUTCHINSON: "British wild flowers".

een afvalhoop. Veelal haalt zijn stengel nauwelijks twee of drie decimeter. De stengel is taait. "IJzerkruid" heet het plantje daarom in Hoogstraten en omgeving. In die streek zal het echte ijzerkruid, *Vertena officinalis*, wel een onbekende zijn.

De verspreide bladeren van het herderstasje omvatten de stengel. Maar het meest valt de wortelrozet op, een krans van liggende, meestal diep ingesneden bladeren. Toch vind je ook planten met bijna gave wortelbladeren.

Tussen de vier kleine kroonblaadjes, die wit zijn, merk je de enige stempel. Werk de kroon wat weg. Want dan komen de meeldraden voor de dag: vier lange en twee korte. "Viermachtig", zeggen de botanisten. De stamper heeft een tweehokkig vruchtbeginzel. Bij rijpheid komen de twee kleppen los en de zaden, aan de randen van het tussenschot bevestigd, worden zichtbaar.

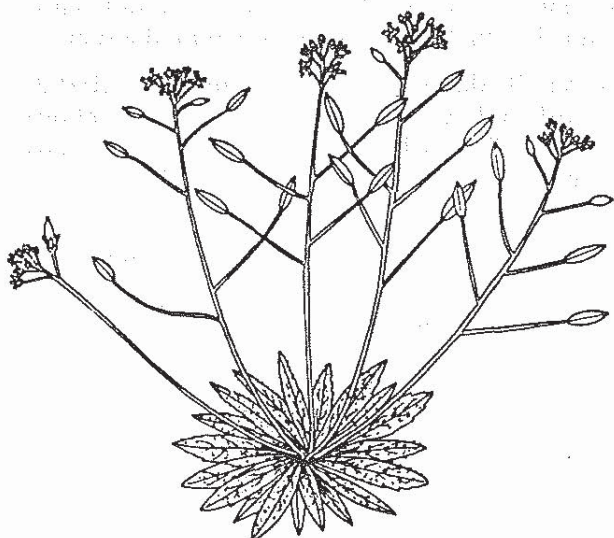
KLEIN TASJESKRUID (*Teesdalia nudicaulis*).

Lang niet zo algemeen als het herderstasje, komt het tasjeskruid ten onzent vrijwel uitsluitend voor in de Kempen. Het verkiest een droge zandgrond; deze mag dan nog uit vastgelegd stuifzand bestaan. Ik vond het ook op magere, zandige akkers.

Het kleine plantje lijkt op het herderstasje; het heeft evenwel een keuriger voorkomen. Hoe fraai die wortelrozet van bladeren met ronde insnijdingen en met een ronde eindlob!

De naam "klein tasjeskruid" duidt op zijn gestalte: ongeveer een decimeter hoog. De bladerloze stengel eindigt op een trosje van slechts een paar millimeter grote bloempjes, die wit zijn, en soms lilatintig.

Toch wel merkwaardige bloempjes: zij stralen, d.i. de buitenste twee kroonblaadjes zijn iets groter dan de twee binnenste. De tasjesvruchten doen aan minilepeltjes denken. Die typische vorm van de hauwtjes maakt het gemakkelijk beide tasjessoorten uit elkaar te houden.

VROEGELING (*Erophila verna*).

Een nog kleinere en vroegere bloeier dan het klein tasjeskruid werd - niet ten onrechte - "vroegeling" geheten. Je treft zelfs plantjes aan die niet méér halen dan een paar centimeter. Het nietig ding verschijnt soms al in februari. Het komt vaak massaal voor op kale plekken.

Midden uit een wortelrozetje van meestal gave blaadjes verheft zich het bladerloze stengeltje, bekroond met een wit trosje. In tegenstelling tot de beide hoger besproken kruisbloemigen zijn de kroonblaadjes gespleten.

Al spoedig komt het ovale hauwtje tussen de kroonblaadjes uitpiepen. Enige weken later zijn de kleppen afgevallen. De gehele groeiplaats blinkt dan zilverachtig vanwege de vliezige tussenschotjes. Alles samen een merkwaardig vroegbloeiertje. En helemaal niet zeldzaam!

ZANDRAKET (*Arabidopsis thaliana*).

We moeten ook even stilstaan bij een andere vroege bloeier, de zandraket. Zoals de vroegeling met een rozet van gaafrandige wortelblaadjes. Overigens met één of meer blaadjes aan de stengel en met een tros witte bloemen van een halve centimeter of minder breed. De bladeren voelen iets ruig aan wegens de gaffelvormige haren.

We maken hier kennis met hawen. Ze zitten op draadvormige, wijd uitstaande steeltjes. De kleppen hebben één duidelijke nerf en twee minder zichtbare nerven.

Zand-raket, de naam zegt het: je vindt ze algemeen op zandige bodems.

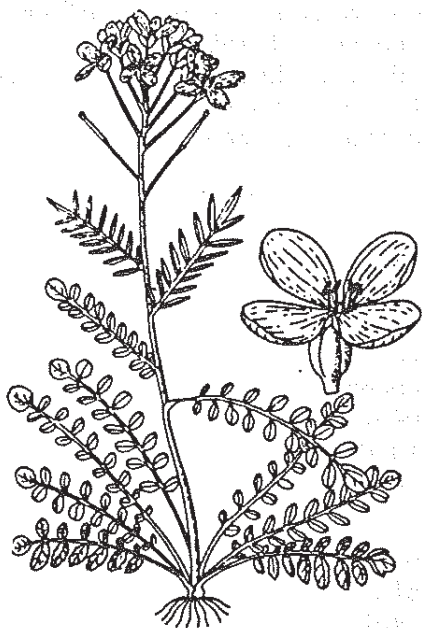
Waarom spreiden de vier hierboven besproken soorten een meestal dichte rozet van bladeren uit op de grond? Een geringe levensruimte is hun voldoende. Maar die eisen ze uiteraard op. De wortelbladeren belemmeren de groei van andere gewassen in hun onmiddellijke omgeving.

PINKSTERBLOEM (*Cardamine pratensis*).

Ieder van ons zal wel, vanuit zijn kindertijd, de indruk hebben behouden van een beemd vol frisse pinksterbloemen in het mals wordende gras. Die mooie, lilakleurige bloemen, donker geaderd, brengen als het ware een jaarlijks hernieuwde lenteboodschap.

Het volk heeft deze kruisbloemige in verband gebracht met het eerste roepen van de koekoek. "Koekoeksbloem", zo heet ze op vele plaatsen. Elders kreeg ze de naam "beembloem".

De stengelbladen van de pinksterbloem zijn samengesteld uit smalle blaadjes. Beneden zien de blaadjes er rondachtig uit. Op die wortelblaadjes kunnen soms jonge plantjes ontstaan.

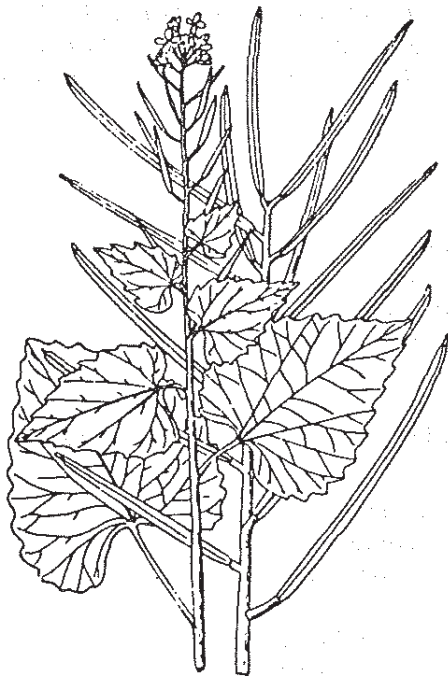

De helmknoppen zijn geel, in tegenstelling met die van een nauwverwante, de bittere veldkers (*Cardamine amara*), die witte bloemen heeft en violette helmknoppen. De bittere veldkers groeit graag aan beekoevers.

KLEINE VELDKERS (*Cardamine hirsuta*).

Van hetzelfde geslacht als de pinksterbloem, en er sterk op gelijkend wat de vorm van de bladeren betreft, is de kleine veldkers.

Een goed onderscheid vormen de veel kleinere, witte bloempjes. Er zijn meestal ook maar vier meeldraden aanwezig, in plaats van zes. De hauwen steken ook opvallend ver boven de bloemtros uit.

LOOK-ZONDER-LOOK (*Alliaria petiolata*).

Met deze geheel anders uitziende kruisbloemige plant, kunnen we van de vroegbloeiers onder de wilde kruisbloemigen afstappen.

Alliaria petiolata houdt van een löss- of kalkhoudende bodem. De vrij grote bladeren hebben een hartvormige voet. De onderste zijn gekarteld, met een ronde top; de overige zijn grof getand, met een spitse top. Uitsluitsel geeft het stukwrijven van een blad. Je ruikt de geur van ui of look. Vandaar de ietwat zonderlinge naam van "look-zonder-look". Look behoort tot de lelie-achtigen; look-zonder-look is een kruisbloemige.

Maart, april. Nog vrij arme bloemenmaanden. Toch rijk genoeg, zelfs als we maar één familie wat nauwkeuriger bekijken. En dan laten we nog de tuinbloemen onbesproken. Denk maar aan de geurige muurbloem, "flieren" in de volksmond.

Elke plant heeft haar eigen taal. Zij spreekt je pas aan wanneer je ze de tijd guntzicht, met blad en bloem, met geur en kleur, te leren kennen. Kijk ook waar ze groeit. Het heeft allemaal zijn belang. En vooral, vergeet niet; met de algemene familiekenmerken, de soortelijke verschillen goed in acht te *Diversitas placet!* Vrscheidenheid behaagt! De natuur is een bron van stille ontdekkingsvreugde. Zij dwingt eerbied af. Laten we die liefdevolle eertied in ons groeien en ze bescheiden propageren.

Landewald Janssen o.f.m.

Kultuurlandschappen .

Als wij over natuur- en landschapsbehoud spreken, dan nemen naast de natuurlijke en de half-natuurlijke landschappen, de kultuurlandschappen een belangrijke plaats in.

Over de kultuurlandschappen, en meer bepaald over hun ontstaan en bedreiging, willen we het in deze bijdrage hebben.

Kultuurlandschappen zijn landschappen die hun ontstaan te danken hebben aan de mens. Ook voor hun voortbestaan zijn ze van hem afhankelijk. Hierbij denken we onmiddellijk aan akkers en weiden, maar ook de heide kan ertoe gerekend worden. Deze tekst zal je duidelijk trachten te maken.

1. ONTSTAAN.

Om de ontstaansgeschiedenis van onze kultuurlandschappen te schetsen, moeten we zo'n 10.000 jaar terug. Toen was de laatste ijstijd net voorbij en de bodem van de huidige Noordzee lag nog droog. Een deel van die bodem, die ondermeer uit zand en leem bestond, werd door aanhoudende winden uit het noordwesten landinwaarts gedragen. De lichte leemkorrels werden verlandinwaarts geblazen en tegen de heuvels van Haspengouw, Brabant en Henegouwen afgezet. De zwaardere zandkorrels werden moeilijker opgetild. Na velerlei verstuiwingen bedekten zij het grootste deel van Noord-België.

Stilaan begon de temperatuur te stijgen. De begroeiing, die tijdens de ijstijden verdwenen was, kon opnieuw verschijnen. Op de droge, arme zandgronden ontstond het eiken-berkenbos; de rijkere gronden zagen het eiken-beukenbos verschijnen en op vochtige plaatsen kwamen elzenbroekbossen en wilgenstruwelen voor.

Hier en daar, waar het mobiele zand nog vrij spel had, ontstonden zandverstuivingen. In de natuurlijke laagten voerden kronkelende beekjes het regen- en bronwater af.

De mens, die zich hier nu vestigde, was een onderdeel van die natuur. Hij leefde van wat de natuur hem opleverde, zodat de menselijke invloed op het landschap gering was.

Dan veranderde zijn levenswijze. Hij ging aan landbouw doen. Hij begon het bos te rooien om landbouwgronden te bekomen. Maar hij kapte meer bomen dan hij nodig had. Het bos beschouwde hij als zijn vijand: allerlei schadelijke dieren verbleven er en een massa zaailingen kwamen op zijn landbouwgronden terecht. Hij begon het bos dus zoveel mogelijk te kappen, ook al omdat hij het hout voor zijn woningen of als brand- en geriefhout gebruikte.

Deze ingreep had twee belangrijke gevolgen: de natuurlijke bemesting (door de bladafval) verdween, zodat de humus verarmde, en er verschenen grote, lichtrijke plaatsen.

De struikhei, een heestertje dat voorheen slechts sporadisch in de bossen voorkwam, houdt van arme grond en mijdt schaduw. Het vond nu ideale levensomstandigheden en ging zich over grote oppervlakten uitbreiden. Nagenoeg de hele Kampen werden één grote heidevlakte.

Nu moest de mens hiermee wel leren leven. Struikhei en berketwiggjes werden als bezems gebruikt, in de natte hei werd turf gestoken, de bijen zorgden voor heidehoning. De schapen die op de heide gingen weiden, leverden de mens wol, melk en vlees. Maar bovenal leverde de hei hem mest. Als de schapen 's avonds van de heidevelden terugkwamen, werden ze in de potstal gebracht. De mest die de schapen daarin produceerden werd vermengd met strooisel van gemaaid heide of met plaggen, dat als liqlaaq voor de dieren diende. Dit mest werd op de akkers uitgestrooid en aldus werden de akkers steeds opgehoogd. EDELMAN berekende dat dit ongeveer 1 mm per jaar was, wat na verloop van vele eeuwen toch duidelijk herkenbaar wordt in het reliëf.

Door deze activiteiten werd de heide in stand gehouden. De weidende schapen verhinderden de boomopslag en de boer zorgde voor verjonging door het steken van plaggen of het maaien van heide. Zo bleef ook het milieu voor de heide geschikt. Door het weghalen van de humus bleef de bodem arm, zodat de heide gemakkelijk de bovenhand kon houden over de meer-eisende andere planten.

Zo werd de hogere grond met een goede ontwatering als akkerland in gebruik genomen. Aanvankelijk waren deze akkers gemeenschappelijk bezit. Er ontstonden echter ook kleine, individuele percelen, de kampen, die men meestal met houtwallen tegen het wild en de grazende schapen beschermde.

Intussen ging de mens ook gebruik maken van de natuurlijke graslanden die in beek- en rivierdalen voorkwamen. In de zone tussen de zomer- en de winterbedding van de rivier kon door de schurende werking van water en ijs geen boomopslag ontstaan. Enkele specifieke graslandplanten konden er wel gedijen. Wel dra werden deze gronden als hooiland in gebruik genomen. Later werden ze door het rooien van de bossen uitgebreid. Omdat deze hooilanden meestal ver van de boerderij lagen, werden ze niet bemest. Daardoor kon er zich een rijke planten en dierenwereld ontwikkelen. (Het is namelijk zo dat bij bemesting een aantal stikstofminnende planten bevoordeeld worden. De soortenrijkdom neemt dan snel af. Hiermee samenhangend wordt ook de dierenwereld soortenarmer.)

In de beekdalen werd turf gestoken, die als brandstof dienen moest. Hierdoor ontstonden uitgestrekte moerassen. Naarmate deze plassen verlandden, traden specifieke plantensoorten op.

Deze langdurige menselijke ingrepen op het landschap hadden voor een grote, zeer waardevolle verscheidenheid gezorgd. De droge heide wisselde af met zandverstuivingen, natte heide en vennen. De hooilanden en moerassen waren echte schatkamers van prachtige, kleurrijke planten. De akkers met hun onkruiden en houtkanten waren belangrijke, waardevolle landschapselementen.

2. DE TELEURGANG.

Plots kwam aan die verrijkende ingreep van de mens een bruusk einde door de opkomst van het kunstmest. Dit kunstmest maakte niet alleen de heide als mestleverancier overbodig, maar bood ook de mogelijkheid om heide tot landbouwgrond te maken. Van de 100.000 ha heidevelden die België in 1870 nog bezat, bleven er 100 jaar later slechts 13.000 ha over. Het grootste deel hiervan behoorde dan nog tot de militaire domeinen. Want behalve voor akkerbouw, werd de heide ook voor de bosbouw in gebruik genomen. Hiervoor kwamen wel niet de berken en vliegdennen die overal op de heide tot bosvorming leidden, in aanmerking, maar wel de dennenbossen die het stuifzand wegens het verstuivingsgevaar moesten vastleggen. Vooral in deze eeuw werden op grote schaal naaldbossen aangelegd, waarvan het hout in de Kempense mijnen gebruikt werd.

De kleine akkers, zo lieflijk afgeboord met hakhout of houtwal, waren niet niet meer rendabel. De landbouwmachines vereisten grootschalige gebieden. De velden werden met pesticiden en herbiciden behandeld. We kunnen nog nauwelijks van "leefgemeenschappen" spreken.

De moerlanden werden bemest en ontwaterd. Het werden soortenarme graslanden. De kronkelende beekjes werden genormaliseerd - "geabnormaliseerd" in feite. Het natuurlijk leven erin moest wijken. Ook al omdat de industrie die bezit had genomen van het landschap, haar giftige stoffen in het water loosde.

Nieuwbouw en vooral lintbebouwing drongen bos, heide en akker binnen. Op onze schaarse heiderestanten verschenen de eerste campings en weekend-verblijven.

SLOTBESCHOUWING

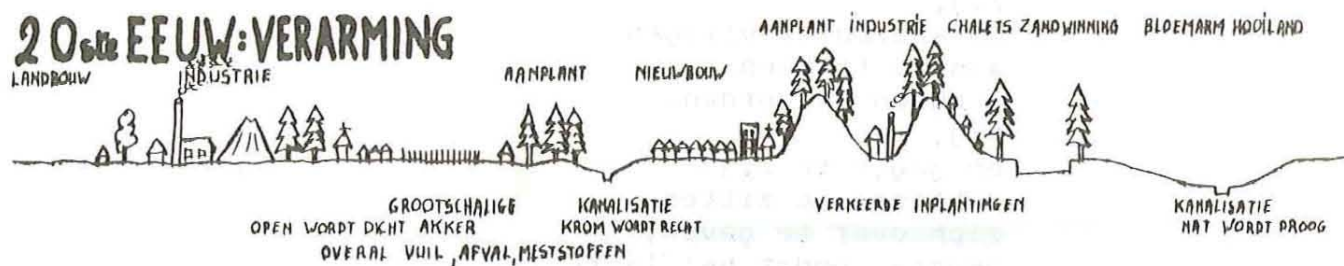
Deze eeuw werd dus een eeuw van landschapsvermindering. Het landschap dat eeuwen lang door de boer was opgebouwd, werd door diezelfde boer op korte tijd totaal vernield. De verrijkende invloed van de mens maakte plaats voor verarming; verscheidenheid sloeg om in eenvormigheid. Maar kunnen we dit de landbouwer ten kwade duiden? Neen! In deze maatschappij, waar alleen het ekono- $\frac{1}{2}$ misch nut van belang blijkt, moest hij zijn levenswijze wel veranderen, wou hij zijn bestaansminimum verzekeren. Wij kunnen dit alles zeer spijtig vinden, de boer wellicht ook. Het kultuurlandschap zou in deze tijd heel wat meer functies kunnen vervullen dan die ene, de voedselleverantiefunctie.

En hier moeten we, meen ik, vooral de overheid en vele landbouwersvertegenwoordigers beschuldigend aanwijzen. Terwijl veel boeren leven aan de rand van hun bestaansminimum, zou een financieel ekstraatje zeker welgekomen zijn.

Indien de landbouwers die in landschappelijk aantrekkelijke gebieden werkzaam zijn, een gepaste vergoeding zouden bekomen voor de instandhouding van die aantrekkelijkheid, zou dat voor die landbouwers én voor de ganse gemeenschap voordelen bieden. In landbouwerskringen worden dergelijke voorstellen nogal eens argwanend bekeken. Ten onrechte volgens mij. Enerzijds bekomt dergelijke landbouwer door die bijkomende vergoedingen een betere bestaanszekerheid voor zichzelf en zijn gezin en heel wat landbouwers zouden gelukkig zijn als zij ook weer eens "land-bouwer" zouden kunnen zijn, in plaats van industrieel. Anderzijds wordt aldus voor de ganse gemeenschap het landschap aangenamer gemaakt. Bovendien zouden eindelijk die enorme landbouwproduktenreserves niet meer verder opgehoopt worden.

Zichzelf, zijn gezin en de ganse gemeenschap gelukkiger maken - wat kan een mens nog meer verlangen?

Willy Vanlook.

op het laatste nippertje binnengelopen ...

Natuurweek in Hasselt .

... van 20 tot 26 april in het Cultureel Centrum in Hasselt.

TENTOONSTELLING: iedere dag van 10.00 tot 12.30 uur,
van 13.30 tot 19.00 uur.

VOORDRACHTEN: 21.4 (15.00): De Ark van Noach (W.W.F. - Pandaclub).
23.4 (19.00): Het bos (Centrum v. Bosbiologie).
24.4 (19.00): Hasseltse groengebieden (Groenkomitee).
25.4 (16.00): Bijen, onze vrienden (Imkersbond).
(19.00): De Zoo (Educatieve Dienst V/d Zoo, Antw.).

UITSTAPPEN: 21.4 (9.30): Domein Bokrijk (verz. aan parking rond punt).
22.4 (14.00): opening natuurplein Kiewit (met bijenstand
en kinderboerderij).

GEWOON, OMDAT HET LENTE IS

Heel hoog in de lucht
zweeft een koppel vogels.
Mannetje achter wijfje:
optrekkend en duikend
rijzend en dalend
zwenkend en buiteland
volgens een vast baltspatroom
voor de paring, het samenkomen,
het van mekaar zijn, het één worden,
gewoon, omdat het zo moet;
gewoon, omdat het lente is.

Zij,
om voorop te vliegen
aan te trekken
genomen te worden.

Hij,
om jager te zijn
achterna te zitten
zich over te geven,
gewoon, omdat het lente is.

Ze weten het niet als dusdanig
noch hebben er inspraak in.
Ze bepalen het niet eens zelf
en het gebeurt totaal
buiten hun eigen wil om;
gewoon, omdat het lente is.

Voor hen is er hebben noch zijn
hunkering noch verlangen
passie noch gevoel
weezin noch genot
vreugde noch verdriet,
alleen maar een ondergaan.
Fatalisme van de eeuwige dwang
geankerd aan tijd en plaats;
gewoon, omdat het lente is.

Alleen de mens is het gegeven,
niet te ontkomen, wel te bepalen
wie, waar, hoe of wanneer.
Of zou ook hij speelbal zijn?
Geleid door instinct en getal
functie van populatiedichtheid
bepaald door beschikbare ruimte
ondergeschikt aan omstandigheden?
Eeuwige vraag, ecologie puur.
Eeuwige wet van het evenwicht;
gewoon, omdat het lente is.

Jef Leijssen.